

Kröger Anniina

Musiikin integrointi alkuopetuksessa

Kasvatustieteen kandidaatintutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Laaja-alainen luokanopettajakoulutus

2019

Oulun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Musiikin integrointi alkuopetuksessa (Anniina Kröger)
Kandidaatin tutkielma, 39 sivua, 0 liitesivua
Huhtikuu 2019

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, mitä musiikin integrointi on ja mitä positiivisia vaikutuksia sillä on oppimiseen. Tutkielma on rajattu koskemaan alkuopetusta eli alakoulun ensimmäistä ja toista opetusluokkaa. Päädyin aiheeseen oman kiinnostuksen pohjalta.

Integroiva ja eheyttävä opetus ovat nousseet myös Opetushallituksen laatimassa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) tärkeäksi osaksi koulussa työskentelyä. Käytetty metodi on kirjallisuuskatsaus, jolloin aihetta tutkitaan aikaisemman kirjallisuuden pohjalta. Kirjallisuus on pääosin kasvatustieteellisiä artikkeleita ja tutkimuksia.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan, mitä musiikinopetus on ja mitä tavoitteita ja sisältöjä siihen liittyy. Musiikinopetuksen tärkein tehtävä on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua sekä tutustuttaa oppilaita musiikin maailmaan. Koulun musiikinopetuksen tulee pohjautua toimintaan ja sen tavoitteena on tukea jokaisen oppilaan musiikillista kasvua taitotasosta riippumatta. Musiikinopetuksen tulee innostaa oppilaita elinikäiseen aktiivisuuteen harrastaa musiikkia.

Integrointi tarkoittaa eri asioiden sulautumista yhteen, jolloin ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Integroivassa opetuksessa oppiainerajat ylittyvät ja sen tarkoituksena on eheyttää opetusta. Integroiva opetus tukee opetettavan asian laajempaa ja syvempää ymmärrystä. Oppiainerajat ylittävässä opetuksessa kokonaisuus korostuu, jolloin oppilaan niin tiedolliset kuin taidolliset kyvyt ovat kokonaisvaltaisemmin käytössä ja oppilas pääsee lähemmäs todellisuutta. Integroiva opetus voidaan jakaa horisontaaliseen ja vertikaaliseen integrointiin.

Tutkielmassa tuodaan yhteen musiikinopetus sekä integrointi. Musiikin integroinnin osa-alueiden ja hyötyjen lisäksi tuodaan esille muutamia käytännön esimerkkejä etenkin musiikin sekä äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen välisestä integroinnista alkuopetuksessa. Musiikin integroinnilla on useita hyötyjä. Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden tukemisen ja elävöittämisen takia. Musiikin käyttö on oppilaita motivoivaa ja se tuo tutun ja turvallisen ympäristön opetella uusia asioita. Musiikin integrointi lisää myös kouluviihtyvyyttä, koska sen avulla voidaan vaikuttaa oppimisympäristön tunnelmaan merkittävästi. Musiikilla on tärkeä asema sekä koulun juhlakulttuurin luomisessa että koulun arjessa.

Avainsanat: alkuopetus, eheyttävä opetus, integrointi, musiikin integrointi, musiikinopetus

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Tutkielman toteutus	6
2.1	Tutkimuskysymykset perusteluineen	6
2.2	Kirjallisuuskatsaus tiedonhankintamenetelmänä	7
3	Musiikinopetus	9
3.1	Musiikinopetuksen tarkoitus ja tavoitteet	11
3.2	Musiikki opetussuunnitelmassa vuosiluokilla 1–2	12
4	Integrointi	14
4.1	Integrointia vai ehyttävää oppimista – opetussuunnitelman näkökulma	16
4.2	Integrointi alkuopetuksessa	18
5	Musiikin integrointi alkuopetuksessa	20
5.1	Musiikin integroinnin osa-alueet	20
5.2	Musiikin integrointi osana taide- ja taitoaineiden integrointia	23
5.3	Musiikin integroinnin hyödyt	25
5.4	Käytännön esimerkkejä musiikin integroinnista alkuopetuksessa	26
5.4.1	<i>Musiikin integrointi äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineeseen alkuopetuksessa</i>	27
5.4.2	<i>Opettaja musiikin oppiaineen integroijana</i>	28
5.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	29
6	Pohdinta	31
	Lähteet	35

1 Johdanto

Musiikin kuuluisi olla osa koko koulun opetussuunnitelmaa ja toimintakulttuuria, johon jokainen oppilas sekä opettaja voi osallistua. Musiikin opiskelu vaatii ympäristön, joka rohkaisee oppilaita olemaan musiikillisesti herkkiä ja aktiivisia. Musiikin opiskelun sulkeminen vain yhteen tilaan ja tuntiin viikossa ei tue täysivaltaisesti lapsen musiikillisten taitojen kehittymistä ja ymmärtämistä. Musiikin integroiminen herättää lapsessa ajatuksen, että musiikki on aina saatavilla oleva kohde hänen elämässään. (Ward, 1998, s. 18.)

Perinteisesti oppiaineet on luokiteltu koulussa omiksi kokonaisuuksiksi. Luokittelu ei kuitenkaan tue oppilaan omia kokemuksia, koska asiat eivät tapahdu omissa lokeroissaan koulun ulkopuolella. (Dewey, 1956, s. 6–7.) Integroidessa kokonaisuus korostuu, jolloin oppilaan niin tiedolliset kuin taidolliset kyvyt ovat kokonaisvaltaisemmin käytössä ja oppilas pääsee lähemmäksi todellisuutta (Ruismäki, 1998, s. 38; Lahdes, 1986, s.144). Integroivan opetuksen on siis todettu jo vuosikymmenien ajan olevan hyväksi oppilaille, mutta jostakin syystä se on vasta nyt 2000-luvun puolella otettu enemmän puheeksi (Kangas, Kopisto & Krokfors, 2015, s. 38).

Musiikin integroinnilla on todettu olevan positiivinen vaikutus oppimiseen (King, 2018, s. 48). Musiikin käytöllä opetustilanteissa on välineellisiä arvoja, koska integrointi tukee muiden oppiaineiden oppimistuloksia (Räsänen, 2008, s. 117). Opintomenestyksen lisäksi musiikin arvo ja oikeutus liittyvät musiikkiin itseensä (Westerlund, 2005, s. 251–251). Oppilaan musiikillisten taitojen vahvistamiseksi opettajan on otettava huomioon eheyttävät teemat ja muut oppiaineet (Opetushallitus, 2014, s. 141). Tämän tutkimuksen tavoitteena onkin pohtia tarkemmin, mitä nämä positiiviset vaikutukset ovat puolin ja toisin. Tarkoituksena on myös selvittää, miten integrointia voi toteuttaa käytännössä oppimisen tukena.

Olen ollut pienestä asti hyvin musikaalinen. Olen harrastanut pianonsoittoa 6-vuotiaasta, joten musiikki on ollut tärkeä osa minua suurimman osan elämästäni. Lukiossa pohdin haluanko olla ammatikseni pianonsoitonopettaja ja hainkin sitä opiskelemaan ammattikorkeakouluun ja pääsin sisään, mutten koskaan aloittanut siellä opintoja. Pääsin nimittäin myös luokanopettajakoulutukseen, ja ajattelin, että voin varmasti toteuttaa rakasta harrastustani täälläkin. Nyt toteutan toivettani olemalla musiikin sivuaineessa ja kirjoittamalla musiikkiin liittyvän kandidaatintutkielman.

Olen opintojen alusta alkaen pohtinut, että haluaisin kandidaatin tutkielman liittyvän jotenkin musiikkiin. Idean tarkempaan aiheeseen sain kandidaattivaiheen koulutyöskentelyssä ohjaavilta opettajiltani. He huomasivat musiikilliset lahjani ja pyysivät minua integroimaan musiikkia oppiaineisiin, jota harjoitteluni aikana opetin. Innostuin tästä ajatuksesta ja rupesin pohtimaan, että tästä aiheesta haluaisin tietää enemmän. Haluan tehdä tutkimukseni aiheesta, joka on käytännönläheinen. Minulle on tärkeää, että tutkimustietoni on merkityksellistä tulevaa ammattiani ajatellen, jotta voin hyödyntää tutkimuksen antamia tietoja tulevassa työssäni luokanopettajana.

Kandidaatintyöni aihe on minulle läheinen, koska koen itse musiikin käytön avuliaksi opiskellessani. Rauhallinen klassinen musiikki auttaa minua keskittymään ja kuuntelenkin sitä aina tehdessäni kirjallista työskentelyä. Musiikki on myös oivallinen tapa pitää lyhyt tauko opiskelusta. Saatan soittaa esimerkiksi hetken pianoa, jonka jälkeen opiskelu sujuu taas paremmin. Koen myös että erilaisten genrejen musiikki herättää minussa luovuutta. Uskon, että tutkiessani aihetta lisää osaan tuoda musiikkia opetukseeni niin, että se auttaa myös oppilaita. Pysin kuitenkin pitämään omat kokemukseni taka-alalla tutkimusta tehdessäni, etteivät ne vaikuttaisi tekemäni työn luotettavuuteen. Tämän tutkimuksen luotettavuudesta olen kirjoittanut lisää pohdinnassa.

Päätin rajata tutkimukseni koskemaan ensimmäistä ja toista kouluvuotta, koska aion ottaa toiseksi sivuaineekseni esi- ja alkuopetuksen. Tulisin siis ihanteellisessa tilanteessa toimimaan luokanopettajana koulupolkunsa juuri aloittaneiden oppilaiden kanssa sekä musiikinopettajana ylemmillä luokilla. Haluaisin myös käyttää musikaalisuuttani hyödyksi kaikessa opetuksessani. Koen, että tästä syystä tutkimani aihe on minulle erityisen tarpeellinen.

2 Tutkielman toteutus

Tutkielman aiheena on musiikin integrointi osaksi alkuopetusta. Tutkielma on tehty kasvatustieteellisessä tiedekunnassa, minkä vuoksi aihetta tarkastellaan kasvatuksen ja opetuksen näkökulmasta. Tutkielman metodina on narratiivinen kirjallisuuskatsaus, mikä antaa mahdollisuuden tarkastella aihetta laajasti, jo tehdyn kirjallisuuden ja tutkimuksen valossa (Salminen, 2011, s. 6-8).

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten musiikkia voi integroida osaksi muuta opetusta vuosiluokilla 1–2. Aluksi esitellään tutkimuskysymykset perusteluineen sekä käytetty tiedonhankintamenetelmä eli kirjallisuuskatsaus. Tutkielmassa on omat kappaleensa sekä musiikinopetukselle että integraatiolle, joita tutkin kirjallisuuteen perustuen. Viidennessä kappaleessa yhdistetään nämä kaksi edellä mainittua käsitettä ja pohditaan, mitä musiikin integrointi on ja miten sitä voidaan harjoittaa sekä mitä hyötyä siitä on. Tutkielma päättyy pohdintaan.

2.1 Tutkimuskysymykset perusteluineen

Alakoulussa integraatio korostuu oppiainejakoisuuden sijaan kokonaisvaltaisuuden saavuttamiseksi. Myös musiikilla on hyvät mahdollisuudet integroitua osaksi muita oppiaineita sekä kouluyhteisöä. Musiikki liittyy usealla tavalla sekä koulun juhlaan että arkeen, minkä vuoksi sen ei tule rajoittua vain musiikintunneille. Musiikki on yksi taide- ja taitoaineista, mutta sillä on myös välinearvoa muiden aineiden oppimisessa, identiteetin rakentumisessa ja yhteisöön kuuluvuudessa. (Nikkanen, 2009, s. 61.)

Tällä kandidaatintutkielmalla pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä musiikin integrointi on ja miten sitä voi tuoda osaksi alkuopetusta?
- Mitä hyötyä musiikin integroinnista alkuopetuksessa on?

Musiikinopetuksen tarkoituksena on kasvattaa oppilaita kokonaisvaltaisiksi ihmisiksi sekä tutustuttaa oppilaita musiikin maailmaan. (Lehtonen, 2004, s. 26; Glower & Ward, 1998, s. 1–2). Toimiva musiikinopetus voi herättää lapsessa elinikäisen innostuksen musiikin parissa toimimiseen (Lehtonen, 2004, s. 26). Näiden hyötyjen vuoksi on tärkeää tutkia musiikinopetusta ja syitä, miksi sitä on tärkeää opettaa koulussa sekä integroida osaksi muuta opetusta.

Tutkielma on rajattu koskemaan alkuopetusta, koska ensimmäisen ja toisen vuoden oppilaan voi olla erityisen vaikeaa erotella eri osa-alueita keskenään. Oppimisen kokonaisvaltaisuus korostuu integroinnissa, jolloin ilo ja hauskuus ovat opetuksessa läsnä. (Ruismäki, 1998, 41.) Musiikki on erinomainen integrointialue alkuopetuksessa juuri sen kokonaisvaltaisuuden vuoksi (Vesioja, 2006, s. 214).

2.2 Kirjallisuuskatsaus tiedonhankintamenetelmänä

Tieteellistä tutkimusta tehdessä tulee aina arvioida metodin käyttöä, jotta tutkimus olisi järkiperäistä ja järjestelmällistä. Tieteellisen tutkimuksen on täytettävä tietyt kriteerit. Esimerkiksi tieteellisen tutkimuksen tulee olla aina julkista, jotta tiedeyhteisö kykenee arvioimaan sitä kriittisesti. Tutkimuksen tulee olla itsekorjaavaa, jolloin tutkimuksessa esille tulleet virheet voidaan oikaista. Tieteellisen tutkimuksen on oltava myös kriittistä ja objektiivista. (Haaparanta & Niinistö, 1986, s. 11–16.)

Tämän tutkielman metodina on käytetty kirjallisuuskatsausta. Suomenkielinen sana 'katsaus' voi johtaa harhaan, koska se tuo vaikutelman tiiviistä vilkaisusta, jossa ei ole analyttistä otetta. Englanninkieliset versiot sanasta (*review, literature review, research literature review*) kuvaavat paremmin kirjallisuuskatsauksen kriittistä ja arvioivaa luonnetta. Sana 'review' tarkoittaa myös arvostelua, tarkistusta, selontekoa tai historiikkaa. (Salminen, 2011, s. 5.) Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tutkia, mitä aiheesta jo tiedetään. Se selvittää, miten ja mistä näkökulmasta aihetta on tutkittu. Kirjallisuuskatsaus on tutkimusongelmaan syvästi paneutuva, lähdekirjallisuuteen pohjautuva katsaus, jossa käsitteet on määritelty tarkasti. Tutkijan päättämät tutkimuskysymys sekä tutkimustavoite ohjaavat häntä prosessissaan. Kirjallisuuskatsauksessa tehdään selväksi, miten käsitteitä on käytetty ja miten ne on rajattu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 121.)

Kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kolmeen tyyppiin, jotka ovat kuvaileva, systemaattinen sekä meta-analyysi. Tämä kandidaatintutkielma on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, joka on yleisimmin käytetty tyyppi. Kuvailevalle kirjallisuuskatsaukselle tyypillistä on ilmiön kuvaaminen laaja-alaisesti ilman tarkkoja sääntöjä esimerkiksi aineiston metodisista valinnoista. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykset ovat laajempia kuin systemaattisen katsauksen tai meta-analyysin. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voidaanakin kuvata yleiskatsaukseksi, jota ei rajoita tarkat säännöt. (Salminen, 2011, s. 6–8.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kahteen orientaatioon, jotka ovat narratiivinen ja integroiva. Tämä tutkielma on tarkennettuna narratiivinen kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jonka avulla voidaan antaa laaja kuva aiheesta, joka voi sisältää myös aiheen historiaa ja kehityskulkua. Narratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen käytettävä aineisto ei käy läpi systemaattista seulaa, mutta sen avulla päästään kirjallisuuskatsauksen synteessin mukaisiin johtopäätöksiin. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus ei oleteta olevan kriittistä, mutta kriittisyys voi kuitenkin olla osa sen luonnetta. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus on paljon käytetty opetuslalla. (Salminen, 2011, s. 6–8.)

3 Musiikinopetus

Tässä kappaleessa kuvataan, mitä musiikinopetus on. Lisäksi paneudutaan tarkemmin musiikinopetuksen tarkoitukseen, tavoitteisiin ja sisältöihin. Musiikinopetusta tarkastellaan myös Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2014) näkökulmasta koskien ensimmäisen ja toisen vuosiluokan musiikinopetusta.

Musiikki on päivittäin läsnä lähes jokaisen elämässä. Musiikki kuitenkin nähdään usein erityisenä, jota vain osa ihmisistä pystyy harjoittamaan. Kaikki ovat musikaalisia omalla tasollaan, vaikka heistä ei siltä tuntuisikaan. Usein tämä johtuu siitä, etteivät he ole erityisesti harjoitelleet soittamaan mitään soitinta tai heidän lauluaan on moitittu esimerkiksi koulussa. (Glower & Ward, 1998, s. 1–2.) Valitettavaa onkin, että instituutiot, kuten koulu ja musiikkiopistot voivat vahvistaa oppilaan käsitystä epäpätevästä muusikkoudestaan. On tapauksia, jolloin lapsia, jotka eivät pysy laulaessaan niin hyvin sävellajissa, on pyydetty vain aukomaan suutaan kuororivissä. Lisäksi opettajilla on tapana pyytää koulun juhliin esiintymään lapsia, jotka ovat jo valmiiksi musiikkia harrastavia. Tämä on haitallista, koska soittotunnilla käyvä saa harjoitettua näin koulussakin vain ”omaa” instrumenttiaan ja harrastamaton ei pääse soittamaan lainkaan. Koulun musiikinopetuksen tulee tukea oppilaan musiikillista kasvua koko koulutuksen ajan taitotasoista riippumatta. Eihän koulussa opeteta ainoastaan lahjakkaita lukemaan tai laskemaankaan. (Nikkanen, 2009, s. 59–64.)

Musiikkikasvatuksen ollessa toimivaa se voi herättää ihmisille elinikäisen aktiivisen suhteen musiikkiin kohtaan, jolla hän voi ilahduttaa itseään sekä muita ihmisiä. Kun musiikin harrastaminen on omaehtoista, se voi edistää yksilön inhimillistä terveyttä, kasvua ja tasapainoisuutta. Musiikkia voidaankin pitää tunteiden kielenä, koska se herättää monenlaisia tuntemuksia, kasvattaa viihtyvyyttä ja yhdistää ihmisiä. Musiikin harrastamista ei saa pakottaa, vaan oppilaalla pitää olla oma tahto ja motivaatio oppia, jotta se tukisi hänen henkilökohtaista kasvuaan. (Lehtonen, 2004, s. 26; Lehtonen, 1989, s. 9.)

Opetussuunnitelman (2014, s. 12) mukaan opetuksen organisoija päättää, miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain. Tuntijaon tulee kuitenkin noudattaa valtioneuvoston antamaa asetusta. Tämän asetuksen mukaan vuosiluokilla 1–2 musiikin opetusta tulee olla yksi oppitunti viikossa. (Opetushallitus, 2012.) Jo kahden tunnin opetus musiikkia viikossa kehittää alakouluikäisen oppilaan kuulokykyä, mikä vaikuttaa lapsen kielen sekä musiikin havaitsemisen aivomekanismeihin (Moreno & Besson, 2006, s. 278–291). Kahden

viikkotunnin järjestäminen musiikin opetukseen olisikin perusteltua. Musiikin opetusta voi toteuttaa toki myös integroimalla, jolloin oppituntia voidaan nimittää integroivaksi musiikintunniksi. Esimerkiksi, jos kieliä opiskellessa opetellaan esitettävä laulu, ohjaa kielenopettaja sanoituksen lausumisen, mutta musiikinopettaja voisi ohjata musiikkiesityksen rakentamisen. Musiikille tulee kuitenkin näiden integroivien opetusten lisäksi järjestää omat oppitunnit opetussuunnitelman mukaisesti. (Huotilainen, 2009, s. 43.)

Peruskoulun musiikintunnit voivat tarjota oppilaalle syvempiä sisältöjä sekä ilmaisutaitojen kehittymistä kuin tietoa-aineiden tunnit. Musiikin opetuksen tulisi olla kaikkia osallistuttavaa taitotasoista riippumatta. Tämä korostuu etenkin alkuopetuksessa. Opetuksen pitää rakentaa oppilaiden tietopohjan, harrastuneisuuden ja kiinnostuksen kohteiden varaan. (Huotilainen, 2009, s. 43–44.) Oppilaiden kiinnostuksen heräämiseksi koulun musiikinopetuksella on hyvä olla selkeä yhteys koulun ulkopuoliseen musiikkikulttuuriin. Koulussa tulisikin tarjota musiikkia useista eri genreistä. (Nikkanen, 2009, s. 62.)

Musiikkikasvatukseen tarvitaan koulussa opettaja, minkä vuoksi on keskeistä pohtia, minkälainen opettajan olisi hyvä olla. Alakoulussa oppilaan kannalta paras vaihtoehto on, että oma luokanopettaja opettaa musiikkia, jolloin musiikki mukautuu osaksi jokaista koulupäivää. Aina luokanopettajan musiikilliset kyvykkyudet eivät vastaa opetussuunnitelman antamia tavoitteita ja sisältöjä, jolloin tarvitaan toinen opettaja. Musiikin aineenopettajalla löytyy varmasti tietoa ja taitoja, mutta opetus voi jäädä erilliseksi, jos aineenopettaja käy koululla vain opettamassa pakolliset oppituntinsa. Tärkeintä on, että musiikinopettaja on innostunut ja taitava, mutta myös aidosti osa kouluyhteisöä. (Nikkanen, 2009, s. 63.)

Koulun musiikinopetuksen lähtökohtana on ajatus, että lapsilla on musiikillisia valmiuksia, joita he voivat kehittää ilon kautta. Musiikinopetuksen peruskäsitteistöä ovat ääni ja sen ominaisuudet, kesto, sointiväri ja taso. Näistä perusaineksista muodostuvat muut käsitteet, kuten rytmi, melodia ja harmonia. (Linnankivi, Tenkku & Urho, 1998, s. 18.) Musiikkia tulee opettaa monipuolisesti sen kaikkia osa-alueita, kuten laulamista, soittamista, kuuntelemista, musiikkiliikuntaa ja muuta luovaa ilmaisua hyödyntäen. Musiikin opettajan täytyy muistaa, että jokainen kehittyy omaan tahtiinsa ja omien edellytyksiensä ja valmiuksiensa mukaan. Erilaisten yksilöiden lisäksi opetusryhmät vaihtelevat oppimis- ja taitotasoiltaan. Tämän vuoksi ohjaajan tulee suunnitella ja soveltaa työskentelyään yksilön ja ryhmän taitotasojen mukaisesti. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen, 1994, s. 86.)

3.1 Musiikinopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Musiikinopetuksen tarkoituksena on tutustuttaa oppilaita musiikin maailmaan. (Glower & Ward, 1998, s. 1–2.) Alakouluun tullessaan jokainen lapsi pääsee viimeistään toimimaan musiikin parissa. Usein musiikki on osa lapsen elämää jo ennen kouluun tuloa, mutta alakoulussa ohjattu, formaali ja yhteiskunnan säätelemä musiikinopetus saavuttaa jokaisen ensiluokkalaisen. Musiikkikasvatus on koulun tarjoamana jokaiselle lapselle sekä oikeus että velvollisuus hänen taidoistaan, taipumuksistaan ja asenteistaan riippumatta. (Nikkanen, 2009, s. 59.)

Vesiojan (2006, s. 214) väitöskirjan mukaan musiikin opetuksen tavoitteita on musisoinnin herättämä ilo, onnistumisen kokemukset ja mielihyvä. Musiikin opetuksen ensisijainen tarkoitus on kasvattaa oppilaista kokonaisvaltaisia ihmisiä (Lehtonen, 2004, s. 26). Musiikin opetus tarjoaa elämyksiä ja kehittää itsetuntoa, itseilmaisua, esteettistä sensitiivisyyttä, keskittymiskykyä sekä yhteistyötaitoja. Opetuksen tarkoituksena on antaa musiikillisia tietoja ja taitoja. Opettajat näkevät tärkeänä myös innostamisen musiikin harrastamiseen vapaa-ajalla sekä kulttuuriperinnön jakamisen. On tärkeää, että musiikintunnilla musisoidaan, jotta oppilaiden itseluottamus soittamista kohtaan kasvaisi. (Vesioja, 2006, s. 214–217.)

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaan ihmisenä kasvua. Musiikki on tässä suhteessa erityisessä roolissa, koska musisoiminen on kokonaisvaltaista toimintaa. (Nikkanen, 2009, s. 59–61.) Musiikillinen toiminta auttaa oppilasta ymmärtämään musiikillisten käytäntöjen tavoitteita ja motiiveja. Musiikillinen toiminta siirtää painopisteen harjoittelun kautta kehittymiseen pelkän lopputuloksen arvioinnin sijaan. (Westerlund, 2005, s. 255–257.) Soittaminen ja laulaminen kehittävät fyysisesti, emotionaalisesti, intellektuaalisesti ja sosiaalisesti. Musiikillisesti kasvamisen lisäksi musiikkikasvatuksella on siis muitakin tehtäviä, kuten itsensä ja oman oppimisensa tunnistaminen, esteettisyyden harjoittaminen sekä muiden kunnioittaminen. Esimerkiksi orkesterissa soittaminen voi tuoda lapselle tunteen, että hän on osa prosessia, jolla on yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tavoitteita esteettisten pyrkimyksien lisäksi. Tämä voi tuoda lapselle ainoalaatuisen kokemuksen yhteisöön osallistumisesta. (Nikkanen, 2009, s. 59–61.)

Musiikin oppimiselle tulee asettaa ja nimetä yhteiset tavoitteet, mikä helpottaa osapuolten toimimista yhdessä (Liikanen, 2009, s. 94–95). Musiikki on koulussa oppiaine, mutta se on myös taidetta, minkä vuoksi musiikinopetus vaatii selkeät tavoitteet toimiakseen. Musiikinopetukseen ei ole olemassa yhtä selkeää teoriaa, vaikka perinteisesti musiikinopetuksessa on korostettu musiikillisten taitojen opettamista. Musiikinopetus on tavoitteiltaan kuitenkin mennyt kokonaisvaltaisempaan suuntaan. (Linnankivi, Tenkku & Urho, 1998, s. 5-9.) Tavoitteet voivat olla aluksi epämääräisiä ja tarkentua vasta prosessin aikana, mutta yhteisten tavoitteiden läpikäyminen on tärkeää, koska muuten opettajan ja oppilaan tavoitteet voivat olla ristiriidassa keskenään. Tavoitteet myös tekevät eri osapuolten yhdessä toimimisen helpommaksi. (Liikanen, 2009 s. 94–95.) Seuraavaksi esitellään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2014) musiikin tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokille 1–2.

3.2 Musiikki opetussuunnitelmassa vuosiluokilla 1–2

Tässä tutkielmassa tarkastellaan musiikin integrointia alkuopetuksessa, johon kuuluvat ensimmäinen ja toinen peruskoulun luokka. Tässä kappaleessa tutkitaan, mitä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2014) sanoo musiikin oppiaineen tavoitteista ja sisällöistä vuosiluokilla 1–2.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2014, s. 141) määrittelee musiikin oppiaineen tehtäväksi vuosiluokilla 1–2 musiikillisen toiminnan ja kulttuurisen osallistuneisuuden tukemisen. Musiikkia tulee tulkita monelta eri kannalta sekä yksilön että yhteisön näkökulmasta. Musiikin opetuksen tulee olla sisällyksekästä ja tukea kinesteettistä ja auditiivista hahmottamiskykyä sekä tervettä äänenkäyttöä. Laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun kautta opitaan musiikkikäsitteistöä sekä ilmaisua. (Opetushallitus, 2014, s. 141.)

Opetuksen tulee laajentaa lapsen musiikillista osaamista eli kehittää lapsen musiikillisuutta. Näiden vahvistamiseksi opettaja ottaa huomioon lasten kiinnostuksen kohteet, eheyttävät teemat ja muut oppiaineet, koulun tapahtumat sekä koulun ulkopuolisen toiminnan. Musiikin oppiaineen tavoitteena on vahvistaa myönteistä kuvaa musiikista ja herättää kiinnostusta musiikin harrastamiselle. Opettaja antaa tehtäviä, joissa oppilaat suunnittelevat ja toteuttavat itse monenlaisia äänikokonaisuuksia käyttämällä kekseliäisyyttä sekä mielikuvitusta. Opetuksessa kehitetään oppilaan ajattelua, luovaa toimintaa sekä

oivalluskykyä antamalla mahdollisuuksia musiikin parissa työskentelyyn ja säveltämiseen. (Opetushallitus, 2014, s. 141.)

Opetushallitus (2014, 142) määrittelee musiikin oppiaineelle vuosiluokilla 1–2 neljä sisältöaluetta. Nämä ovat: miten musiikissa toimitaan (S1), mistä musiikki muodostuu (S2), musiikki omassa elämässä (S3) ja musiikin opetuksen ohjelmisto (S4). S1 keskittyy erityisesti myönteisen toiminnan rakentamiseen musisoidessa. S2 sisältää peruskäsitteistön hallinnan. S3 sisältää näkökulman musiikista oppilaan omassa elämässä yhteisön ja yhteiskunnan sisällä. S4 keskittyy musiikin opetuksen ohjelmistoon, kuten lauluihin, leikkeihin, musiikkiliikuntaan ja erilaisiin kuuntelu- ja soittotehtäviin, jotka soveltuvat teemoiltaan ja haastavuudeltaan opetettavaan ikäkauteen. (Opetushallitus, 2014, s. 142.)

Opetushallituksen laatima Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014, s.141–142) on asettanut musiikin oppiaineelle tavoitteet vuosiluokille 1–2. Tavoitteet jaetaan viiteen osaan, jotka ovat osallisuus (T1), musisointi ja luova tuottaminen (T2, T3, T4), kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito (T5, T6), hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa (T7) sekä oppimaan oppiminen musiikissa (T8). (Opetushallitus, 2014, s. 141–142.)

Oppilaan musiikillista kehitystä arvioidessa opettajan on huomioitava oppilaan edistymistä musiikillisissa yhteistyö- ja ryhmätyöskentelytaidoissa sekä edistymistä musiikin peruskäsitteistön ymmärtämisessä toiminnan kautta. Arvioinnin tulee olla ohjaavaa ja rohkaisevaa ja sen tulee pohjautua monipuoliseen näyttöön. Oppilaalle tarjotaan edellytyksiä oman toimintansa ja ryhmän toiminnan arviointiin. (Opetushallitus, 2014, s. 143.)

Musiikin oppiaineen tarkoituksena on siis saada lapsia osallistumaan kulttuuriseen toimintaan luomalla musiikista myönteistä kuvaa. Opetuksen tehtävänä on kasvattaa oppilaiden musiikillista osaamista toiminnallisen opetuksen kautta. Musiikkia tulee opiskella monipuolisesti, jotta oppilaiden ilmaisutaito edistyy. Opetuksessa tarjotaan vakinaisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen ynnä muuhun luovaan toimintaan. Musiikin kautta jokainen voi kokea olevansa ainutlaatuinen, mutta samalla tuntee yhteenkuuluvuutta muiden kanssa. (Opetushallitus, 2014, s. 141–143.)

4 Integrointi

Tässä kappaleessa esitellään, mitä integroiva opetus on. Kappaleessa käsitellään myös eheyttävää opetusta, koska nämä kaksi termiä ovat lähellä toisiaan. Kappaleessa tuodaan esille myös Opetushallituksen kokoaman Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) näkökulma. Tutkielma on rajattu koskemaan ensimmäistä ja toista vuosiluokkaa, minkä vuoksi tässä kappaleessa käsitellään integrointia alkuopetuksen näkökulmasta.

Integrointi on sanana monimerkityksinen. Se tulee latinankielisestä sanasta *integratio*, joka tarkoittaa eheyttämistä. Sana muotoutuu verbistä *integrare*, joka tarkoittaa täydentämistä, uudistamista ja entiselleen korjaamista. Integrointi tarkoittaa eri asioiden sulautumista yhteen, jolloin ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Sen tavoitteena on opittavan asian laajempi ja syvällisempi ymmärrys. (Ruismäki, 1998, s. 29–30 & 43.)

Integraation avulla voidaan yhdistää eri oppiaineita (Ruismäki, 1998, s. 37). Suunniteltaessa integraatiokokonaisuuksia tulisi sen lähtökohdaksi ottaa eri oppiaineita yhdistävä avainidea, josta johdetaan jatkokysymyksiä (Räsänen, 2008, s. 114). Tämän avainidean tulisi pohjautua oppilaan kokemusmaailmaan sekä koskettaa yksilön ja yhteiskunnan kannalta merkittäviä sisältöalueita (Kangas, Kopisto & Krokfors, 2015, s. 39). Integroinnin tavoitteena voidaan pitää oppimisen helpottamista sekä kouluviihtyvyyden lisäämistä. Integraation kautta tarjotaan eri näkökulmia ja tapoja tarkastella ilmiöitä sekä todellisuutta. (Räsänen, 2008, s. 114 & 121.)

Liiallinen ainejakoisuus voi johtaa turhan irralliseen faktatietoon, jonka sijaan koko opetuksella tulisi olla yleinen tavoite oppiaineista riippumatta. Oppiainejakoa perustellaan ajatuksella, että kukin aine edustaa omaa tiedonalaansa. Tiedonalan sisäisten käsitteiden ja teemojen pohjalta on helppoa rakentaa selkeät tavoitteet valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Näin jokaiselle oppiaineelle syntyy oma elinehto. Todellisuutta ja oppilaan arkielämää lähestyessä ainejakoisessa opetuksessa opettaja tarjoaa oppilaalle jokaiselle oppiaineelle ominaisia tapoja teoretisoida. Integroivassa opetuksessa opettaja tarjoaa puolestaan erilaisia tapoja esittää ja selittää todellisuutta. (Räsänen 2009, s. 32–33.)

Integraatio saavuttaa syvällisen tason, kun kukin oppiaine pysyy itsenäisenä eikä vain toisten oppiaineiden työkaluna. Tämän vuoksi lähtökohdat integroimiseen tulisi etsiä oppiaineen tietoteoreettisista perusteista. Vaikka integraation tulisi perustua eri tiedon alueiden

tärkeimpiin tietorakenteisiin ja käsitteisiin tulisi integroivan opetuksen pyrkiä kokonaisvaltaisuuteen. Opetussuunnitelman sisältöjä ei pidä jakaa osiin, vaan niitä tulee yhdistellä, jotta opetus tukisi aineiden sisäistä integraatiota. (Räsänen, 2008, s. 111–114.) Puurulan (1998, s. 16) mukaan integrointi yhdistää opetussuunnitelmaa menemällä läpi oppiainerajojen ja liittämällä opetettavat asiat lapsen maailmaan.

Kouluaineiden välinen suhde on monimutkainen, minkä vuoksi tiedonaloja soveltaessa tulee kysyä, opetetaanko ensin oppiaineeseen sisältyvät tavat ja välineet vai lähdetäänkö liikkeelle ongelmasta, jonka ratkaisemiseen etsitään tarvittavat välineet. Jälkimmäisessä on kyse integroivasta opetuksesta, jolloin ongelmanratkaisun kautta opitaan eri oppiaineiden avulla. (Räsänen, 2008, s. 113.)

Integrointi tarkoittaa oppiaineiden yhdistämistä, yhtenäisyyttä ja yhteen liittämistä, jolloin niistä tulee suurempia asiakokonaisuuksia. Integrointia pidetään tärkeänä osana humanistista kasvatustiedettä, koska se tukee oppilaan kasvamista kokonaisuutena yksilönä, ajatukset, tunteet ja käyttäytymistavat huomioon ottaen. Integroinnin käsite kattaa sekä oppiaine- että ikäintegroinnin kuin myös oppilaitosten välisen yhteistyön. Integrointia pidetään tärkeänä, sillä se tukee oppijan kasvamista kokonaiseksi yksilöksi tunteet, ajatukset ja käyttäytymistavat huomioon ottaen. Integroinnin tavoitteena onkin oppilaan persoonallisuuden kokonaiskehityksen tukeminen. (Puurula, 1998, s. 9, 13 & 15.)

Integraation käsite voidaan jakaa kahteen: vertikaaliseen sekä horisontaaliseen. Vertikaalinen integrointi on oppiainesisäistä, jolloin se tapahtuu saman kokonaisuuden, oppiainesten ja oppimistilanteiden sisällä. Vertikaalinen integrointi tukee tieto-, asenne- ja toimintostruktuurien muodostumista tiedonalan sisällä. Horisontaalinen integrointi taas ylittää oppiainerajat, jolloin eri oppiaineet ja oppimistilanteet liittyvät toisiinsa muodostaen toimivia kokonaisuuksia. Horisontaalinen integrointi tukee oppilaan käsitystä todellisuudesta, koska integroitu opetus on kokonaisvaltaisempaa. Oppiainerajat ylittävä opetus on perusteltua, koska eri tiedonalat ovat yhteyksissä toisiinsa. (Lahdes, 1986, s. 143.) Myös Tella ja Ruokamo (2006, s. 412) painottavat, että oppimista ja opetusta tulee tarkastella monitieteisenä, eri tieteen- ja tiedonaloja soveltavana prosessina. Molemmissa integrointimuodoissa opetus tulee sijoittua peräkkäin, jotta se tukisi aihekokonaisuuksien hahmottamista. Aihekokonaisuutta ei tule nähdä eri oppiaineina vaan oppiaineena, joka on tarkkaan jäsennelty. (Lahdes, 1986, s. 143 & 148.) (Ks. myös Koskenniemi & Hälinen, 1970.)

Opetuksen integrointi ja eheyttäminen eivät ole uusia aiheita, mutta ne ovat nyt ajankohtaisempia kuin ennen (Kangas, Kopisto & Krokfors, 2015, s. 38). Kapea-alaiset oppiainerajaukset aiheuttavat ongelmia. Integroimaton opetus voi antaa oppilaalle käsityksen, että todellisuuskään jakautuu eri oppiaineiksi. Tarkkaan rajatuista oppiaineista voi olla kuitenkin vaikea luopua, koska niihin on totuttu ja ne nähdään ainoana totuutena. Yhteen oppiaineeseen sisältyy usein myös oma oppikirja, opettaja ja didaktiikka, jotka nähdään tarpeellisena tarvittavan oppisisällön omaksumiseksi. (Lahdes, 1986, s.144.) Oppiainerajat ylittävä opetus rikkoo opetuksen tiedonalälähtöisyyttä, koska tietoa ei esitetä pilkottuna (Kangas, Kopisto & Krokfors, 2015, s. 39).

Peruskoulun ja lukion oppiainejako hajottaa kokonaisoppimista. Tieto- ja taitoaineet sekoittuvat ihmisen arjessa joka päivä, minkä vuoksi niiden tulisi integroitua keskenään jo koulussa. Integroinnissa kokonaisuus korostuu, jolloin oppilaan niin tiedolliset kuin taidolliset kyvyt ovat kokonaisvaltaisemmin käytössä ja oppilas pääsee lähemmäs todellisuutta. (Ruismäki, 1998, s. 38.) Opetussuunnitelman lokeroitumista ja ainejakoisuutta ei nähdä enää täysin toimivaksi ratkaisuksi, vaan etsitään keinoja, kuinka toiminnallisuutta ja estetiikkaa tuodaan osaksi kaikkea opetusta. Tähän tarjotaan ratkaisuksi ainerajat ylittävää opetusta ja eheyttäviä aihekokonaisuuksia. Erilaisia projekteja suunnitellessa tulisi muistaa sitoa ne laajempiin kokonaisuuksiin, etteivät ne jäisi oppilaille irralliseksi. (Räsänen, 2009, s. 32 & 39.)

4.1 Integrointia vai eheyttävää oppimista – opetussuunnitelman näkökulma

Integroinnin tarkoituksena on eheyttää opetusta. Nämä kaksi sanaa nähdään usein synonyymeinä, vaikka näin ei täysin ole. Integrointi on monitahoisempaa kuin eheyttäminen. Integrointi tarkoittaa yhtenäistämistä, yhdistämistä, jolloin oppiaineiksi sovelletaan suuremmiksi asiakokonaisuuksiksi. Käytännössä tämä tarkoittaa kokonaisopetusta, aihekokonaisuuksia, teemapäiviä, opettajien tiimityöskentelyä sekä projektiopetusta. (Puurula, 1998, s. 15.) Opetushallitus (2014, s. 31) näkee taas integroinnin osana eheyttävää opetusta. Se esittelee eheyttämisen keinoja ja korostaa sen tärkeyttä. Integrointi tulee siinä esille lähinnä yksittäisten oppiaineiden sisällä. Esimerkiksi Opetussuunnitelman (2014, s. 105) mukaan draamaa voidaan integroida osaksi muita oppiaineita, kuten kirjallisuutta, musiikkia, ympäristöoppia ja liikuntaa. Koska Opetussuunnitelmassa (Opetushallitus, 2014) ei puhuta

suoraan tavoista integroida, on tärkeää esitellä myös eheyttämisen tapoja, sillä termit ovat lähellä toisiaan.

Jo Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 2004 puhutaan eheyttämisestä (Opetushallitus, 2004, s. 38). Opetussuunnitelmassa 2004 käytetään myös termiä aihekokonaisuudet, jotka ovat eheyttäviä, oppiainerajat ylittäviä teemoja, joita tuli toteuttaa oppiaineiden sisällä sekä koulun muussa toiminnassa (Norrena, 2015, s. 19–20). Eheyttämisen tavoitteena on tarkastella ilmiöitä eri tiedonalojen näkökulmista sekä korostaa kasvatuksen ja koulutuksen päämääriä. Eheyttävän opetuksen tulee tukea oppilaan ihmisenä kasvua, kulttuuri-identiteettiä ja kansainvälisyyttä, viestintää ja mediataitoja. Eheyttävän opetuksen tarkoituksena on myös tukea osallistuvaa kansalaisuutta sekä yrittäjyyttä, vastuuta ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, turvallisuutta koulussa ja koulun ulkopuolella sekä teknologian käyttämistä. (Opetushallitus, 2004, s. 38–43.)

Opetuksen eheyttäminen tukee opetuksen yhtenäisyyttä. Sen tavoitteena on auttaa oppilaita näkemään sekä jäsentämään yhteyksiä eri tiedonalojen tietojen sekä taitojen välillä. Kun opiskeltavaa asiaa tarkastellaan kokonaisuutena, oppilas ohjautuu soveltamaan tietojaan ja taitojaan. Lisäksi opiskeltava asia tulee merkitykselliseksi oman elämän, yhteisön sekä yhteiskunnan kannalta. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus häntä kiinnostavaan ja kokonaisuuksiin pohjautuvaan tutkivaan työskentelyyn. (Opetushallitus, 2014, s. 31).

Opetussuunnitelma 2014 esittelee erilaisia tapoja toteuttaa opetuksen eheyttämistä. Näitä ovat esimerkiksi oppiaineiden rinnastaminen, jolloin opiskellaan samaa teemaa yhtä aikaa useammassa oppiaineessa sekä jaksottaminen, jolloin samaan teemaan sisältyvät asiat opetellaan peräkkäin. Opetussuunnitelma 2014 sisällyttää eheyttävään opetukseen myös erilaiset toiminnalliset aktiviteetit, kuten teemapäivät, kampanjat ja leirikoulut. (Opetushallitus, 2014, s. 31–32.)

Opetuksen eheyttämistä ovat myös kokonaisopetus, jossa koko opetus on eheytettyä, sekä monialaiset oppimiskokonaisuudet, joita tulee järjestää vähintään kerran vuodessa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee esittää monialaisen oppimiskokonaisuuden toteuttamistavat, sisällöt ja tavoitteet. (Opetushallitus, 2014, s. 31.) Opetussuunnitelmaa kehittäessä onkin pidetty tärkeänä selkeiden velvoitteiden ja tavoitteiden laatimista eheyttämisen toteutumiseksi (Halinen & Jääskeläinen, 2015, s. 24). Monialaisen oppimiskokonaisuuden tulee olla tarpeeksi pitkäkestoinen, jotta oppilaalla on mahdollisuus

syventyä siihen. Oppilaiden osallistuttaminen on jo suunnitteluvaiheessa tärkeää, jotta oppimiskokonaisuus tukisi oppilaiden osallisuutta mahdollisimman paljon. (Opetushallitus, 2014, s. 31–32.)

Monialaista oppimiskokonaisuutta voidaan pitää projektina, johon kuuluu viisi vaihetta. Nämä vaiheet ovat aloitus, tiedonhaku, tiedon soveltaminen, opitun esittäminen sekä arviointi. Projektin aloituksessa opettaja asettaa oppilaiden kanssa tiedolliset ja taidolliset tavoitteet tulevalle projektille. Tiedonhaku selvittää, mitä aiheesta jo tiedetään. Se voi pohjautua oppilaiden aikaisempiin kokemuksiin tai kirjallisuuteen tai molempiin. Tietoa soveltaessa projekti herää eloon, jolloin saadusta tiedosta muokataan, jokin uusi elementti, kuten näytelmä, sarjakuva tai posterit. Motivaation ylläpitämiseksi tuotos tulee esitellä muille. Arvioinnissa palataan asetettuihin tavoitteisiin ja pohditaan täytettiinkö nämä. Arvioinnin tulisi kohdistua prosessiin eikä niinkään lopputulokseen sekä oppilaiden pitäisi arvostella myös omaa työskentelyään tekemällä itsearviointia. (Norrena, 2015, s. 180–182.)

Laajempien oppiaineiden väliset projektit ja teemapäivät ovat arjesta poikkeavia ja niiden yksi tarkoitus onkin toimia oppilaiden luovuuden herättäjinä (Räsänen, 2009, s. 37). Taiteen tuominen oppimiskokonaisuuksiin tuo luovia keinoja liikuttaa mieltä (Liikanen, 2009, s. 92). Nämä arjesta poikkeavat projektit tulisi kuitenkin sijoittaa oppilaan arkielämään, jotta ne eivät jäisi irrallisiksi kokonaisuuksiksi. Projektien tarkoituksena on itsenäisten oppiaineiden yhdistäminen, jolloin ne yhdistävät tietonsa ja taitonsa luoden tarkoituksellisen kokemuksen. (Räsänen, 2009, s. 37.)

4.2 Integrointi alkuopetuksessa

Opetushallitus (2014, s. 98) määrittelee alkuopetuksesi vuosiluokat 1–2. Alkuopetus on jatkumoa esiopetukselle. Siirtymä tuleekin tehdä lapselle mahdollisimman helpoksi. Alkuopetuksen ja esiopetuksen henkilöstön sekä vanhempien tulee tehdä yhteistyötä ja vuosiluokkien 1–2 opetuksessa tulee ottaa huomioon lapsen esiopetuksessa havaitut oppimisvalmiudet ja tarpeet. Kahden ensimmäisen kouluvuoden aikana tärkeintä on luoda perusta myönteisestä käsityksestä koululaisena ja oppijana oppilaalle. Vuosiluokkien 1–2 tulee tarjota valmiudet myöhemmälle oppimiselle ja huolehtia jokaisen oppilaan edistymisestä, jotta mahdolliset oppimiseen ja kehittymiseen liittyvät vaikeudet havaittaisiin mahdollisimman aikaisin. Opettajan tulee kiinnittää huomiota esimerkiksi oppilaan omaan

kehitysrytmiin sekä motoristen, kielellisten ja sosiaalisten taitojen sekä muistin kehittymiseen. (Opetushallitus, 2014, s. 98.)

Esiopetuksessa tutuksi tulleet oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1–2 oppiaineiksi. Opetuksen olisi kuitenkin hyvä olla edelleen eheytettyä ja opetuksessa hyödynnetään monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Alkuopetukseen sopivat työtavat ovat toiminnallisia, havainnollisia, leikillisiä, tarinallisia ja mielikuvituksellisia. Oppilaita kehoitetaan olemaan ylpeitä esikoulussa oppimistaan asioista ja innostaa oppimaan uutta. Oppimista motivoidaan tarjoamalla palautetta ja onnistumisen kokemuksia sekä antamalla oppilaita kiinnostavia ja tarpeeksi haastavia tehtäviä. Vuosiluokilla 1–2 oppilaille opetetaan vastuunottoa omista koulutehtävistä sekä yhdessä ja yksin toimimisesta. (Opetushallitus, 2014, s. 98.)

Koulupolkunsa alussa olevat lapset hahmottavat todellisuutta hyvin kokonaisvaltaisesti (Lahdes, 1986, s. 143), minkä vuoksi pyrkimykset opetuksen eheyttämiseen on erityisen ominaista alkuopetuksessa. Perinteisen oppiainejakoisen opetuksen lisäksi onkin noussut ajatus integroivasta sekä eheyttävästä alkuopetuksesta. (Hellström, 2008, s. 114 & 247.)

Integroimiseen voidaan ottaa kehityspsykologinen näkökulma, jolloin oppimisen keskiössä on oppilas. Kehitysnäkökulma on keskeistä etenkin alkuopetuksessa opetuksen ollessa lapsilähtöistä. Tällöin integraatiossa painotetaan tiedon ja tunteiden yhdistämistä, jolloin opetus pohjautuu oppilaan elämysmaailmaan. Opetuksen tarkoituksena on oppilaan ymmärryksen laajentaminen. (Räsänen, 2008, s. 114.) Lapsen tasapainoisen kokonaiskehityksen laaja-alainen tukeminen on alkuopetuksen tarkoituksena, minkä vuoksi integroiva ja eheyttävä opetus on perusteltua (Kyröläinen, 1994, s. 60).

Eheyttävä alkuopetus lisää oppilaiden koulumyönteisyyttä ja laskee kouluahdistuneisuuden määrää. Eheyttävä opetus nähdään mielekkäänä, jolloin sillä on positiivisia vaikutuksia oppilaan minäkuvaan ja sosiaalisen asemaan. Näiden kautta myös oppilaan ongelmanratkaisu, luetunymmärtäminen ja käsitteiden hallinta paranevat. Eheyttävän opetuksen nähdäänkin tukevan alkuopetusikäisen oppilaan sosiaalis-emotionaalista kehitystä. (Kyröläinen, 1994, s. 108–124 & 231–239.)

5 Musiikin integrointi alkuopetuksessa

Tässä luvussa esitellään, mitä musiikin integrointi on ja kuinka sitä voidaan käyttää koulussa sekä mitä hyötyä siitä on. Kappaleessa esitellään myös musiikin integroinnin osa-alueita sekä musiikin integrointia osana kokonaisvaltaista taide- ja taitoaineiden integrointia. Alakoulussa oppiainerajat ylittävä opetus on helpompaa, koska siellä kokonaisvaltaisuus korostuu ainejakoisuuden sijaan. Tästä syystä musiikinkaan ei tulisi jäädä vain musiikintunneille. (Nikkanen, 2009, s. 61.)

Musiikkia voidaan pitää kansainvälisenä kielenä, joka integroituu muihin aineisiin. Musiikillisten kokemusten tuominen elämään tekee siitä laadukkaampaa ja arvokkaampaa. (Huttunen, 2017, s. 26 & 58.) Musiikkia tulisi käyttää monipuolisesti kehityksen ja oppimisen tukena. Musiikki on merkittävää oppimisen kannalta niin opittavana ainesisältönä kuin välillisenä työkaluna. Musiikin sovellettavuus erilaisiin oppimistilanteisiin onkin olennaista oppimisen kannalta. (Huotilainen, 2009, s. 40 & 46.)

Vesiojan (2006) tekemässä laadullisessa tapaustutkimuksessa selvitettiin, miten luokanopettaja arvioi itseään musiikkikasvattajana. Sen mukaan musiikkia pidetään hyvänä integrointiaineena etenkin alkuopetuksessa. Tutkimuksen mukaan musiikki on oppiaineena kokonaisvaltainen ja sitä voidaan käyttää eri oppitunneilla joka päivä. Musiikin integrointia harrastetaan enemmän, jos luokalla olisi muuten vain yksi oppitunti viikossa musiikkia. (Vesioja, 2006, s. 220–221.) Lapset kokevat musiikin turvallisenä ja tutuna alueena, johon on helppo yhdistää eri oppiaineita (Ruismäki, 1998, s. 37).

Musiikilla on erinomaiset mahdollisuudet toimia opetuksen pohjana. Monesti musiikin mahdollisuuksia on hyödynnetty esimerkiksi käyttämällä lauluja opeteltavasta aiheesta. Tämä voi olla toimiva tapa, jos se ei jää täysin irralliseksi muusta opiskelusta. Musiikilla on luontainen yhteys kaikkeen, joka tarjoaa mahdollisuuden opettaa asia niin, ettei se vain jää pinnalliseksi. Musiikin avulla opetettava asia voidaan ilmaista eri näkökulmista. (Glower & Ward, 1998, s. 15–16.)

5.1 Musiikin integroinnin osa-alueet

DiDomenico (2017, s. 1) jakaa musiikin integroinnin neljään erilaiseen osa-alueeseen. Nämä ovat musiikin integrointi perinteisiin oppiaineisiin, kuten matematiikkaan ja kielten

opiskeluun, musiikin integrointi ilmaisun ja luovuuden herättämiseksi, musiikin integrointi tunnelmanluojana ja musiikin käyttö luokkahuoneen yhteenkuuluvuuden lujittajana. DiDomenico (2017) teki ensin kvantitatiivisen tutkimuksen, johon osallistui 25 opettajaa. Tämän jälkeen hän käytti myös kvalitatiivisia menetelmiä haastattelemalla kyselyyn vastanneita opettajia.

Musiikin integrointi osaksi muiden aineiden opettamista kehittää oppilaiden minäkuvaa, kognitiivista osaamista, kuuntelutaitoja, kriittistä ajattelua ja sosiaalisia taitoja (Cornett, 2007, s 463). Didomenicon (2017) tutkimuksen mukaan 92 prosenttia opettajista liittyy joskus musiikkia osaksi muiden oppiaineiden opetusta. Haastattelujen pohjalta selvisi, että opettajat käyttävät lauluja matematiikan ja äidinkielen opettamisessa. Heidän mielestään musiikin käyttö auttaa oppilaita ymmärtämään opetettavan asian konseptin ja säännöt paremmin. Musiikkia käytetään myös keskustelun ja pohdinnan avaamiseksi. Osa opettajista käytti myös musiikkivideoita oppimisen tukemiseksi. Opettaja voi käyttää opetuksessaan myös räppejä ja kirjoituttaa näitä oppilaille. (Didomenico, 2017, s. 10 & 13.)

Itseilmaisun ja luovuuden kehittäminen liittyy vahvasti edelliseen, mutta Didomenico (2017) halusi nostattaa sen omaksi kohdaksi. Hänen tutkimuksensa mukaan jokainen opettaja käyttää musiikkia tässä merkityksessä edes joskus. Opettajat käyttävät klassista musiikkia ja luonnonääniä, kun oppilaat tekivät itsenäistä työtä, kuten kirjoittamista. Hauskempaa ja nopeatempoisempaa musiikkia opettajat käyttävät, kun opiskelu ei ole niin tiukkaa ja keskittymistä vaativaa. Luovuuden herättämiseksi voi käyttää esimerkiksi jazz-musiikkia. (DiDomenico, 2017, s. 4, 11 & 14.)

Musiikin käyttö tunnelmanluojana on helpoin tapa käyttää musiikkia koulussa. Se toimii hyvin sekä rauhoittajana että energiaa antavana tekijänä. Taustamusiikki tuo esteettisen tunnelman, jolloin oppilaiden positiiviset tunteet koulua ja oppimista kohtaan kasvavat. Taustamusiikin käyttö kasvattaa tietoisuutta, mielikuvituksellista ajattelua, keskittymistä ja rentoutumista. Kaikki tutkimukseen osallistuneet opettajat käyttivät musiikkia tunnelmanluojana edes joskus. Opettajat käyttivät taustamusiikkia keskittymisen parantamiseksi. Opettajat soittivat musiikkia ja musiikkivideoita myös taukojumppien ja -tanssien pitämiseksi, joiden tarkoituksena oli antaa oppilaiden aivojen hetkeksi levähtää. Keskittymisen edistämiseksi voi käyttää esimerkiksi Bachin ja Händelin musiikkia, joka on tarpeeksi rauhallista. Oppilaiden kaivatessa piristystä voidaan käyttää eri kulttuurien

musiikkia, johon voidaan yhdistää jo yllä mainittuja taukojumppia. (DiDomenico, 2017, s. 9 & 13.)

Musiikkia pidetään usein universaalina kielenä. Sillä on luonnollinen tapa tuoda ihmisiä lähemmäksi toisiaan taustasta ja uskonnosta riippumatta. Musiikkia voidaankin käyttää oppilaiden yhteenkuuluvuuden ja käyttäytymisen parantamiseksi. Tutkimukseen osallistuneista opettajista 84 prosenttia käytti musiikkia tässä merkityksessä edes joskus. Opettajat käyttivät musiikkia siirtymistilanteissa. Musiikin soidessa oppilaat tiesivät, että nyt tulee kuunnella opettajaa tai siirtyä tehtävästä toiseen tai keskittyä. Musiikkia soitatettiin myös hyvän käyttäytymisen palkkiona. Opettajat soitattivat myös eri vuodenaikoihin ja juhlapyyhiin liittyviä lauluja. Oppilaat voivat tehdä yhdessä opettajan kanssa luokan oman teemakappaleen, jota voidaan soittaa ja laulaa esimerkiksi koulupäivän aluksi ja lopuksi. Opettaja voi myös pyytää yhtä oppilasta toimimaan päivän dj:nä, jolloin hän saa soittaa mieleistään musiikkia. (DiDomenico, 2017, s. 6 & 9.)

Bresler (1995) teki kolmen vuoden ajan etnografista tutkimusta taito- ja taideaineiden integroinnista. Tutkimuksen mukaan voidaan erottaa neljä integrointityyliä, jotka ovat alistuva (The Subservient Approach), tasavertainen ja kognitiivinen (Co-Equal, Cognitive Style), affektiivinen (The Affective Style) sekä sosiaalinen lähestymistapa (The Social Integraton Style). Alistuvassa integraatiotyylissä taide toimii muiden oppiaineiden elävöittäjänä, jolloin integraation tarkoituksena ei ole kehittää oppilaan esteettistä tietoisuutta tai taiteellista artistisuutta, vaan tukea muuta oppimista. Tasaveroista, kognitiivista tyyliä Bresler havaitsi vähiten käytännössä, vaikka se on kasvatustieteellisessä kirjallisuudessa puhutuin. Tämä tapa vaatii syviä taiteellisia lahjoja tai luokkaan vierailevaksi tulevan taiteilijan toteutuakseen. Affektiivinen tyyli pyrkii oppilaiden luovuuden kehittämiseen sekä tunnetilan löytämiseen ja se toimii parhaiten esi- ja alkuopetuksessa. Opettaja voi esimerkiksi tuoda mielenkiintoisia esineitä tai soittaa taustamusiikkia luokassa. Tarkoituksena on tunne-elämän opettelu taiteen keinoin, jolloin tuottaminen, harjoittelu ja tekeminen jäävät toissijaiseksi. Sosiaalisesta integrointityylistä esimerkkinä toimii ohjelmiston tekeminen koulun juhliin. Taito- ja taideaineet saadaan juhlien kautta näkyviksi, mutta juhliin käytettävät resurssit ovat yleensä liian pienet, jolloin esteettisen puolen tarkasteluun jää vähän aikaa. (Bresler, 1995.)

Vaikka nämä neljä integrointityyliä ovat itsenäisiä, sekoittuvat ne käytännössä toisiinsa. Opettaja saattaa sekoittaa kahta tai useampaa integrointityyliä keskenään. Tyylien

eroavaisuuksista huolimatta niillä on yhteinen päämäärä: tuoda taidetta kouluun. Integroimisen tarkoituksena on taito- ja taideaineiden soluttautuminen koko opetussuunnitelmaan ja koulun toimintakulttuuriin. (Bresler, 1995.)

Räsänen (2009, s. 36) esittelee integroivan taideopetuksen mallin, joka koostuu neljästä tasa-arvoisesta tiedon muodosta. Lapset ja nuoret tarvitsevat mahdollisuuksia kokea aistivoimaisesti todellisuutta, ilmaista ja tuntea omia ja muiden tunteita, käsitteellistää ja tutkia todellisuutta symbolijärjestelmiä apuna käyttäen sekä lukea ja ilmaista monikulttuurisuutta ja sen merkityksiä. Tämä malli tarjoaa näkökulmia tarkastella taito- ja taideaineiden suhdetta muihin opetettaviin aineisiin. (Räsänen, 2009, s. 36.)

Näiden kolmen tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että musiikin integroinnilla on useita eri tarkoituksia ja päämääriä. Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden tukemisen ja elävöittämisen takia. Musiikin integroiminen tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia luoda oppimisympäristöön haluttu tunnelma sekä se herättää oppilaissa luovuutta. Näiden lisäksi integroinnilla on sosiaalinen näkökulma, jolloin oppilaat toimivat yhdessä jotakin isompaa projektia tehdessään. Musiikin integrointi voi siis parantaa oppilaiden sosiaalisia suhteita. (DiDomenico, 2017; Bresler, 1995; Räsänen, 2009.)

5.2 Musiikin integrointi osana taide- ja taitoaineiden integrointia

Musiikki kuuluu taito- ja taideaineisiin (Opetushallitus, 2014, s. 95), minkä vuoksi on tärkeää esitellä myös yleisesti taide- ja taitoaineiden integrointia. Perusteluna toimii myös Puurulan (1998, s. 11) näkemys, että taide- ja taitoaineiden opetuksen voisi yhdistää kokonaisvaltaiseksi kulttuurikasvatukseksi. Tämä voisi nostattaa taito- ja taideaineiden arvostusta ja didaktista tutkimusta ja kehitystä. Myös Räsänen (2009, s. 34) tuo esille näkemyksen, että taide- ja taitokasvatuksen taustalla toimii laaja tietokäsitys, jolloin samanarvoiset tietämisen tavat yhdistyvät oppimisprosessiksi.

Koulutuksen tarkoituksena on sivistää kokonaisvaltaisesti. Jo 1900-luvun alusta alkaen on Suomessa ollut käsitys, että lapsi tarvitsee tietoa-aineiden lisäksi tukea myös taitojen, tunne-elämän ja asenteiden rakentamiseen. Tätä varten koulussa tarjotaan taide- ja taitoaineiden opetusta (Hällström, 2009, s. 15.) Taide- ja taitoaineisiin ei kuulu ainoastaan musiikki ja kuvataide, mutta myös käsityö sekä draama-, tanssi- ja kirjallisuuskasvatus (Puurula 1998,

11). Opetushallitus (2014, s. 95) nimeää vuosiluokkien 1-9 taide- ja taitoaineiksi musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden.

Integroiva opetus toimii, kun jokaisen käytettävän oppiaineen erillisyys tunnustetaan. Taide- ja taitoaineita integroidessa edellytyksenä on, että opettaja omaa tämän alan keskeisimmät käsitteet ja teorit. Tämä voi vaatia aineenopettajan pätevyyttä tai kyseiseen taide- tai taitoaineeseen erikoistunutta opettajaa. Integroidessa taito- ja taideaineita ei niitä tulisi pitää vain yleishyödyllisinä oppimista varten, vaan nähdä integrointi mahdollisuutena luoda uutta tietoa. Vain tällä tavalla monitieteinen lähestymistapa mahdollistuu. (Räsänen, 2009, s. 37–38.)

Räsänen (2008, s. 120) mukaan taito- ja taideaineiden välistä integraatiota pidetään monesti itsestäänselvyytenä. Koulun juhlien esitykset ovat hyvä esimerkki taito- ja taideaineiden yhdistämisestä. Muita hyviä esimerkkejä ovat näytelmä- ja elokuvaprojektit. Monelle tuttu tapa on ohjata oppilaita maalaamaan musiikin herättämällä tavalla. Tehtävän tarkoituksena on muuntaa musiikin abstrakti esittämistapa kuvalliseksi. Tapa on oppilaille usein mieleinen, mutta sen tavoitteet voivat jäädä epäselväksi niin oppilaalle kuin opettajalle. (Räsänen, 2008, s. 120–121.)

Taide- ja taitokasvatus tulee esille niiden opetukseen varatuilla oppitunneilla, mutta olisi keskeistä, että taidekasvatusta integroitaisiin osaksi koulun toimintakulttuuria (Hällström, 2009, s. 17.) Musiikkikasvatuksen ei tarvitse rajoittua ainoastaan musiikkiluokkaan ja musiikintunneille. Parhaimmillaan musiikki integroituu osaksi koulun arkea ja juhlaa. Tällöin musiikinopetus on kokonaisvaltaisempaa. (Nikkanen, 2009, s. 59.) Koulun järjestämä kuoro, bändit ja orkesteri ovat hyviä esimerkkejä siitä, kuinka musiikkia voi tuoda osaksi koulun toimintaa. Edellä mainituissa kokoonpanoissa oppilaat voivat esiintyä esimerkiksi koulun juhlissa tai tehdä esimerkiksi videoita. Koulussa voidaan järjestää myös esimerkiksi kulttuuriviikot, jolloin jokainen taito- ja taideaine pääsee esille. (Hällström, 2009, s. 17.) Näin taide sulautuu osaksi oppilaiden arkea, jolloin jokainen voi siihen osallistua (Liikanen, 2009, s. 93). Taide- ja taitoaineiden itseisarvo aistinautintojen, kauneuden, hovin ja murheen elämyksien tarjoajana on hyvä muistaa, koska ne tukevat ihmiseksi kasvamista, minkä vuoksi taidekasvatuksen tuominen osaksi koulun toimintakulttuuria on huomionarvoista (Räsänen, 2009, 38).

5.3 Musiikin integroinnin hyödyt

Musiikin eheyttäminen on merkityksellistä lapsen kasvulle ja kehitykselle monella tavalla. Se antaa monia tarkastelutapoja samaan teemaan mahdollistaen oppilaan sisällysekkäämmän käsitteenmuodostuksen. Musiikin eheyttävä opetus nähdään usein mielekkäämpänä sekä kiinnostusta herättävänä, koska se pohjautuu oppilaan mielenkiinnon kohteisiin ja ajankohtaisiin teemoihin. Näin myös oppilaan kouluviihtyvyys ja motivaatio enentyvät. (Ruokonen & Ruismäki, 2013, s. 126–127.)

Musiikin tuominen oppimistilanteisiin vaikuttaa välittömästi aivotoimintaan sen tunnelman ja tahdistumisen kautta. Musiikin tunnelma voi helpottaa oppijaa löytämään ns. virtausilmiön (engl. *flow*), jolloin oppiminen kehittyy uudelle tasolle. Oppiminen tehostuu, nopeutuu ja vaikeampienkin asioiden omaksuminen helpottuu. Jokainen opettaja voi kokeilla musiikin käyttöä esimerkiksi soitattamalla taustamusiikkia oppimistilanteissa. On kuitenkin muistettava, että musiikki vaikuttaa jokaiseen eri tavalla, joten opettajan sekä oppilaiden on tehtävä kompromisseja optimaalista musiikkia etsiessä. (Huotilainen, 2009, 40.)

Espanjalainen tutkimus (Duran, Castell, Guillem & Morera, 2017) selvitti onko musiikkia opiskeluun integroivilla luokilla ja tavallisilla luokilla eroja muissa oppiaineissa pärjäämisessä. Musiikkia integroivat luokat opiskelivat musiikkia peräti 10 tuntia viikossa. Suomalainen vastine tällaisille luokille voisi olla musiikkiluokat, mutta tämän tutkimuksen tuloksia voi yhdistää tähän tutkimukseen, koska artikkelissa puhutaan juuri musiikin integroinnista osaksi muuta opetusta. (Duran, Castell, Guillem & Morera, 2017, s. 1–11.)

Tavallisen luokan ja musiikkia integroivan luokan oppilaat tekivät saman testin. Tutkimuksessa on otettu huomioon oppilaiden ekonomiset taustat ja musiikkia integroivaksi kouluksi on valittu taloudellisesti edullinen koulu. Noin puolet tavallisten luokkien oppilaista läpäisi testin, kun taas yli 90 prosenttia integroivista luokista läpäisi testin. Tutkimus osoittaa, että musiikin runsaasta käytöstä on hyötyä muiden oppiaineiden oppimisessa. Vaikka runsas musiikin opiskelu voi vähentää opiskeluaikaa muilta oppiaineilta, se kuitenkin parantaa näiden aineiden oppimistuloksia. (Duran, Castell, Guillem & Morera, 2017, s. 1–11.)

Yhdessä musisoiminen esimerkiksi bändissä kehittää tarkkaavaisuutta. Heikot tarkkaavaisuustaidot voivat häiritä oppilaan sosiaalisia suhteita ja koulumenestystä. Jos musisoidessa tarkkaavuus häiriintyy edes hetkeksi, se ilmenee vääränä sävelenä tai soiton keskeytymisenä. Musiikkia harrastavien lapsien aivot heikentävät automaattisesti

ulkopuolisten signaalien pääsyä tietoisuuteen heidän työskennellessä keskittyneesti. Koulun tarjoamat orkesteri-, kuoro- ja bänditoiminta voisikin tarjota ratkaisuja lisääntyviin tarkkaavaisuusongelmiin. (Huotilainen, 2009, s. 44–45.)

Taide- ja taitoaineen, kuten musiikin integroinnissa muihin oppiaineisiin on välineellisiä arvoja. Taide tukee niin sanottuja lukuaineita ja parantaa näiden oppiaineiden tuloksia. Taiteen tuominen opetukseen myös helpottaa opettavien teemojen tunnistamista. Tärkeää on myös muistaa, että taiteen parissa työskennellessä voi kokea iloa, tunne-elämyksiä ja aistinautintoja, jotka tukevat ihmiseksi kasvua. (Räsänen, 2008, s. 117.) Aktiivisuutta vaativat musiikilliset tehtävät jokapäiväisessä opiskelussa kehittää osallisuutta, keskittymistä ja kuuntelua. Musiikin hyödyntäminen parantaa luovaa ja kriittistä ajattelua. Musiikista voi olla apua myös oppilaiden sosialisoitumisessa keskenään. (King, 2018, s. 50–54.)

5.4 Käytännön esimerkkejä musiikin integroinnista alkuopetuksessa

Musiikkia voi integroida osaksi lähes jokaisen oppiaineen opetusta (Vesioja, 2006, s. 214). Tämä tutkielma toimii yleiskatsauksena musiikin integroinnista vuosiluokilla 1–2. Tässä tutkielmassa ei pureuduta sen tarkemmin kaikkien oppiaineiden käytännön esimerkkeihin, koska niitä on ymmärrettävästi paljon. Tässä kappaleessa esitelläänkin kaikkiin oppiaineisiin sovellettavia tapoja integroida. Lisäksi hieman tarkemmin tutkittavaksi aiheeksi valikoituivat äidinkieli sekä se kuinka opettajan työtä voisi helpottaa integroinnin mahdollistamiseksi.

Musiikkia voidaan tuoda kaikille tunneille käyttämällä sitä taustamusiikkina, jolloin se voi toimia rentoutus- tai virkistyskeinona (Vesioja, 2006, s. 220–221). Musiikin genre vaikuttaa paljon oppimistilanteen tunnelmaan, minkä vuoksi opettajan tulee pohtia minkälaista musiikkia soittaa missäkin tilanteessa (DiDomenico, 2017, s. 5–6). Opettajan on hyvä miettiä, onko musiikin tarkoituksena rauhoittaa, motivoida vai innostaa, ja valita soitettava musiikki sen mukaan. Taustamusiikki luo esteettisen oppimisympäristön, jolla on positiivisia vaikutuksia oppimiseen. (Cornett, 2007, s. 486.) Etenkin kuvataiteessa taustamusiikki voi toimia hyvin luovuuden herättäjänä (Vesioja, 2006, s. 220).

Oppilaat voivat harjoitella koulun juhlaan musiikkiesityksen, jota työtetään myös muilla kuin musiikintunneilla (Vesioja, 2006, s. 220–221). Eri juhlapyhiin kuuluu yleensä omanlaisensa musiikki (Mikkonen, Räsänen & Salminen, 2010, s. 209). Juhlien järjestäminen koulun toiminnassa kuuluu laaja-alaisiin tavoitteisiin, koska ne harjoittavat monenlaisten ihmisten

kanssa toimimista (Opetushallitus, 2014, s. 100). Jos esimerkiksi koulun joulujuhlassa on uskonnollinen musikaali, opettaja voi harjoittaa sitä uskonnon tunnilla. Uskonnon ja musiikin lisäksi musikaaliin integroituu draamakasvatusta. Myös yhteisiin aamunavauksiin integroidaan usein musiikkia. (Mikkonen, Räsänen & Salminen, 2010, s. 150.)

5.4.1 Musiikin integrointi äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineeseen alkuopetuksessa

Sekä ensimmäisellä että toisella alakoulun luokalla äidinkieltä ja kirjallisuutta opetetaan seitsemän tuntia viikossa, joka on hyvin merkittävä määrä opetusajasta sen ollessa 19 tuntia viikossa molemmilla vuosiluokilla (Opetushallitus, 2012.) Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tulee olla eheytettyä niin että se sulautuu osaksi muiden oppiaineiden opetusta (Opetushallitus, 2014, s. 104). Näistä syistä tässä tutkielmassa esitellään tarkemmin joitakin keinoja integroida äidinkieltä ja musiikkia.

Äidinkielen ja kirjallisuuden alkuopetuksessa musiikkia voi käyttää esimerkiksi aakkosten opiskelussa. Esimerkiksi tunnetussa Aakkoslaulussa on sama melodia kuin lapsille tutussa Tuiki tuiki tähtösessä, joka helpottaa aakkosten opettelua. (DiDomenico, 2017, s. 3.) Myös Vesioja (2006, s. 214–220) tuo ilmi, että äidinkielen alkuopetuksessa musiikkia voi käyttää esimerkiksi opiskellessa uutta kirjainta aapisesta. Oppilaille tuttuja melodioita voi hyödyntää myös oppilaan kirjoittaessa sanoja omaan lauluun. Tehtävänä on siis kirjoittaa uudet sanat oppilaan tuntemaan melodiaan, mikä kehittää sekä rytmitajua että riimitystä. Sanoitusta voi viedä vielä eteenpäin antamalla valmiiksi aihe laululle. Opettaja voi esimerkiksi antaa tehtävänannoksi kirjoittaa laulun ympäristöopin tunnilla käsiteltävästä aiheesta, jolloin tehtävään integroituu musiikkia, äidinkieltä ja ympäristöoppia. (Cornett, 2007, s. 492.)

Laulujen kautta musiikki ja äidinkieli integroituvat keskenään, kun laulut käsittelevät esimerkiksi jo edellä mainittuja aakkosia tai sitten vokaaleja, äng-äännettä tai viikonpäiviä. Laulujen kautta voidaan myös harjoitella kirjoittamista. Opettaja voi esimerkiksi laulaa jonkin laulun, jonka jälkeen oppilaat kirjoittavat ylös niin monta sanaa kuin laulusta muistavat. Laulunopetuksessa voi myös käyttää äidinkieltä esimerkiksi tekemällä laulusta sarjakuvan. Laulut voivat auttaa ymmärtämään ja oppimaan runoutta, jos laulu noudattaa jotakin runomittaa, kuten nelipolvista trokeeta. (Mikkonen, Räsänen & Salminen, 2010, s. 29–31, 75–77 & 191.)

5.4.2 Opettaja musiikin oppiaineen integroijana

Musiikin mahdollisuudet integroitua muihin aineisiin on lähes rajattomat. Musiikin integrointikeinojen tuominen tutuksi opettajille mahdollistuu esimerkiksi erilaisilla täydennyskoulutuksilla. Sibeliuksen Akatemia on tarjonnut täydennyskoulutuksia jo vuodesta 1980. Seuraavaksi esitellään muutama projekti, jotka Sibeliuksen Akatemia on tehnyt yhdessä opettajien kanssa. (Tikkanen, 2009, s. 111–116.)

1980-luvulla Sibeliuksen Akatemia järjesti kaksi integroivaa kurssia: Kalevala ja Itsenäisyyden juhluvuosi. Kurssien tarkoituksena oli tarjota opettajille virikkeitä integroivaan toimintaan ja koulun juhlien ohjelmiston toteuttamiseen. Koulutuksessa oli mukana musiikin, äidinkielen, kuvataiteen ja liikunnan opettajia. Vastaava kurssi järjestettiin myös vuosina 1992 ja 1997, joiden nimenä toimi *Muoto soi*. Kurssit toteutettiin yhteistyössä Taideteollisen korkeakoulun koulutuskeskuksen ja Valtion taidemuseon kanssa. (Tikkanen, 2009, s. 111–116.)

Valtion taidemuseo ja Sibeliuksen Akatemia tekivät uudelleen yhteistyötä vuonna 2000, jolloin toteutettiin Hugo Simbergin retrospektiiviseen näyttelyyn pohjautuva lasten ja nuorten sävellyspaja. Kaikkia näitä edellä mainittua kursseja yhdisti eri tieteen- ja taidonalojen yhteistyö. Opetushallituksen vuonna 2004 perustama LÄHDE-hanke korosti entisestään, kuinka tärkeää taiteen ja tieteen yhteistyö on kulttuurikasvatuksessa. Hankkeen tarkoituksena oli luoda uusia oppilaiden luovuutta ja innostusta kasvattavia oppimisympäristöjä ja toimintamalleja. (Tikkanen, 2009, s. 111–116.)

Yksi mahdollisuus helpottaa musiikin tuomista koulun oppitunneille on koulujen ja musiikkioppilaitosten välinen yhteistyö. Ruismäki (1998) keräsi Oulun yliopiston musiikkikasvatuksen ensimmäiseltä vuosikurssilta taiteenfilosofian kurssilla näkökulmia, kuinka musiikkioppilaitokset ja koulut voisivat tehdä yhteistyötä. Mahdollisuuksia yhteistyöhön on esimerkiksi erilaiset yhteisprojektit, kuten konsertit ja musikaalit. Opiskelijat näkivät myös tärkeäksi sekä tilojen että instrumenttien yhteiskäytön ja opettajayhteistyön, jolloin esimerkiksi musiikkioppilaitosten opettajat voisivat pitää erityiskursseja koululla. (Ruismäki, 1998, s. 38–39.) Ruokonen (2007, s. 22–25) toteaa, että opettajien ja kulttuuritoimien yhteistyö innostaa ja edistää oppilaiden sosiaalista vuorovaikutusta. Ihanteellisessa tilanteessa musiikin harrastaminen koulun ulkopuolella sekä koulun musiikinopetus täydentäisivät toisiaan (Nikkanen, 2009, s. 60).

Kun musiikin käyttömahdollisuuksia suunnitellaan, pitää pohtia muutamia kysymyksiä. Opettajan on esimerkiksi pohdittava onko koululla jotain periaatteita musiikinopetuksen taustalla ja onko kaikilla tasavertaiset mahdollisuudet vaikuttaa niihin. Onko mahdollista tehdä tarvittavia muutoksia opetuksen laadun turvaamiseksi? Mitä tukea henkilökunta saa opetukseen ja paljonko on käytettävänä resursseja? Kuinka jokaisen oppilaan yksilöllinen kehitys ja kasvu turvataan koko opetuksen ajan? Kaikki nämä mietteet johtavat kysymykseen, milloin ja minkälaisessa ympäristössä tuetaan oppilaan musiikillisuutta eniten. (Glower & Ward, 1998, s. 16.)

5.5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Musiikin integroiminen on hyvä tapa saada musiikki osaksi oppilaiden jokapäiväistä työskentelyä ja oppimista. Luokanopettajilla onkin suuri rooli oppilaiden musiikillisten kokemusten kartuttamisessa. (King, 2018, s. 56.) Musiikki tarjoaa erityisen kokemuksen, mitä muut oppiaineet eivät voi korvata. Musiikilla on yhteys opintomenestykseen muissa oppiaineissa, mutta sen oikeutus ja arvo liittyvät myös musiikkiin itseensä. (Westerlund, 2005, s. 251–251.) Tämä tutkielma on tukenut näitä ajatuksia musiikin merkittävydestä. Musiikki on tärkeä oppiaine sekä alkuopetuksessa että sen jälkeen. Sen mahdollisuudet tukea Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2014, s. 31–33) mukaista eheyttävää opetusta ovat korvaamattomat ja lähes rajattomat.

Musiikin hyödyt ovat tämän tutkielman mukaan kiistämättömät, minkä takia voidaan pohtia, miksi ensimmäisellä ja toisella vuosiluokalla musiikille on varattu vain yksi oppitunti viikossa (Opetushallitus, 2012). Musiikinopetuksen hyödyllisyys ilmenee, kun opetusta on vähintään kaksi kertaa viikossa (Moreno & Besson, 2006, s. 278–291). Jotta oppilaiden musiikkikasvatus ei jäisi vain tämän yhden viikkotunnin varaan, musiikin integroiminen osaksi muuta opetusta on ensiarvoisen tärkeää. Yksi oppitunti voi muuten jäädä hyvin irralliseksi, eikä lapsi näe yhteyttä musiikin ja muun oppimisen välillä (Nikkanen, 2009, s. 59–64). Musiikkia ei tarvitse tuoda osaksi kaikkea opetusta, mutta opettajan tulee löytää itselleen sopiva tapa hyödyntää sitä. Oli se sitten musiikillinen taukojumppa, taustamusiikin soittaminen tai sanoitusten kirjoittaminen lauluun (DiDomenico, 2017) se tuo musiikin vähän enemmän osaksi oppilaiden elämää.

Tässä tutkielmassa on pohdittu, minkälainen on hyvä musiikinopettaja. Tärkeintä on, ettei opettaja hauku oppilaan musiikillisia taitoja (Nikkanen, 2009, s. 59–64). Kaikki eivät koe musiikkia vahvuudekseen (Glower & Ward, 1998, s. 1–2), minkä vuoksi sen käyttö opetuksessa voi tuntua vieraalta. Opettajille on tarjolla koulutuksia oman ammattinsa tukemiseksi (Tikkanen, 2009, s. 111–116), mutta tarvittavat valmiudet olisi hyvä saada jo opettajankoulussa.

Jos opettaja ei yksin osaa tukea oppilaan musiikillisuutta, musiikin osa koko koulun toimintakulttuuria korostuu (Hällström, 2009, s. 17). Opettaja joutuu toimimaan koulun tarjoamien resurssien sekä painotuksien mukaan (Glower & Ward, 1998, s. 16). Olisikin tärkeää, ettei taide- ja taitoaineita, kuten musiikkia unohdetaisi koulun toimintakulttuurissa. Näin opettajatkaan eivät jäisi yksin, vaan he saisivat tukea kollegoiltaan. Jos koulun musiikinopetuksen vetää musiikin aineenopettaja, on hänenkin helpompi opettaa, jos hän saa tukea siihen koululta. Oppilaillekin musiikinopetuksen merkitys avartuu, jos he pääsevät esittämään koulun juhlissa valmistamiaan musiikkiesityksiä.

Alkuopetuksessa opetuksen eheyttävä luonne korostuu (Opetushallitus, 2014, s. 98). Oppiainerajat ylittävä opetus auttaa oppilasta ymmärtämään, että kaikki on yhteydessä kaikkeen myös koulun ulkopuolella. Alkuopetusikäinen lapsi näkee maailman hyvin kokonaisvaltaisesti, jonka takia opetuksen eheyttäminen ja integrointi ovat ensiarvoisen tärkeitä. (Lahdes, 1986, s.144.) Musiikki on oppilaille tuttu ja turvallinen alue (Ruismäki, 1998, s. 37), minkä hyödyntäminen on merkittävää. Tämän tutkielman pohjalta voi sanoa, että musiikin integrointi tukee muiden oppiaineiden syvempää ymmärtämistä, mutta se tukee myös oppilaan musiikillista kasvua. Jos musiikki helpottaa oppilaita aloittamaan koulussa opiskelun sekä selviytymään sen läpi, tulisi musiikin olla luonnollinen osa jokaisen lapsen koulupolkua.

6 Pohdinta

Koen, että tekemäni tutkielma on merkityksellinen tulevaa ammattiani ajatellen. Tutkielmassani saamani tulokset korostavat taide- ja taitoaineiden, kuten musiikin merkitystä kaikessa opetustyössä. Myös Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2014, s. 31–32) korostaa opetuksen eheyttävän ja integroivan luonteen arvokkuutta, minkä vuoksi niitä ei tule sivuuttaa. Onneksi opettajien apuna on erilaisia opettajanoppaita, joista löytyy tehtäviä eri oppiaineiden integrointimahdollisuuksista (Mikkonen, Räsänen, & Salminen, 2010). Opettajankoulutuksessa keskitytään kuitenkin enemmän yksittäisiin oppiaineisiin, jonka vuoksi voidaan pohtia, minkälaiset valmiudet koulutuksemme antaa integroivaan opetukseen.

Olen päässyt kouluharjoittelussa ja sijaisena toimiessani toteuttamaan jonkin verran integroivaa opetusta. Toteutin esimerkiksi ensimmäiselle luokalle musiikkia integroivan äidinkielen oppitunnin. Koin itse opetuksen mielekkäämmäksi sekä tunnin lopuksi kysyessäni oppilaiden mielipiteitä olivat ne erittäin positiivisia. Tämä on tietenkin vain yksittäinen esimerkki, mutta tekemässäni tutkielmassa selvinneet musiikin integroinnin myönteiset puolet huomioon ottaen pidän eheyttävää opetusta suuressa arvossa. Tekemäni tutkielma on antanut minulle paljon uutta tietoa aiheesta, jonka vuoksi uskon, että integroivaa musiikinopetusta toteuttaessani minulla on siihen entistä syvempi ote.

Musiikin ei tulisi sulkeutua vain yhteen tilaan ja luokkaan, vaan sen pitäisi yhdyttyä osaksi koko koulua (Ward, 1998, s. 18). Ajatus musiikista osana koko koulun toimintaa on hieno, mutta en osaa sanoa, kuinka realistinen se on. Uutena ja nuorena opettajana voi olla sangen vaikeaa yrittää vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin, jos kollegat eivät ole halukkaita muutokseen. Opettaja joutuu aina myös toimimaan koulun antamien resurssien varassa (Glower & Ward, 1998, s. 16). Yksi opettaja voi kuitenkin vaikuttaa omaan luokkaansa, jolloin integrointi keskittyy erityisesti eri oppiaineiden opiskeluun sekä muuhun oman luokan sisällä olevaan toimintaan. Luokanopettaja voikin vaikuttaa erittäin merkittävästi oman luokkansa toimintaan, joka tuo opettajalle suuren vastuun esimerkiksi musiikin eheyttävän opiskelun toteutumisesta (King, 2018, s. 56). Odotan innolla sitä, kun pääsen toteuttamaan omia ideoitani luokkani kanssa.

Tutkielmassa on tullut esille ajatus siitä, etteivät kaikki opettajat koe itseään musikaaliseksi (Glower & Ward, 1998, s. 1–2). Tällöin opettaja kenties hyödyntää integroivassa opetuksessa

jotain muuta oppiainetta, joka voi olla jokin toinen taide- ja taitoaine tai jokin aivan muu. Tutkielmaa tehdessä olen kuitenkin pohtinut oppilaita, jotka eivät koe musiikkia vahvuudekseen. Herättääkö musiikin integrointi heissä tällöin vain ahdistusta ja turhaa jännitystä, jolloin oppilas ei kykene keskittymään opittavaan asiaan? Tämän huomioiminen edellyttää opettajalta oppilaantuntemusta sekä kykyä luoda ilmapiiri, jossa epäonnistuminenkin on hyväksyttyä. Tarkoituksena on kuitenkin harjoitella ja musiikin tehtävänä on tehdä tilanteesta mielekkäämpi erityisesti oppilaille.

Musiikin sivuaine ja tämän tutkielman tekeminen ovat tukeneen toinen toistaan. Sivuaineessa olen saanut ajatuksia, kuinka toimitaan käytännössä, jota lukemani kirjallisuus on vahvistanut. Oma musiikillinen taustani antaa jo valmiiksi hyvän pohjan musiikinopetukselle, mutta tämän vuoden työskentely on edistänyt musiikillisuuttani sekä taitoa opettaa sitä huomattavasti. Väistämättä herää kysymys, kuinka musiikkiin perehtymättömät selviävät tämän oppiaineen opetuksesta, jos heillä on pohjanaan ainoastaan musiikin perusopinnot. Lisäksi etenkin Oulun yliopiston musiikkikasvatusta uhkaavat leikkaukset (Vehmassalo & Jokinen, 2019) ovat mielestäni hyvin huolestuttavaa. Kuinka opettajan voisi tukea oppilaansa musiikillista kasvua, jos hänellä ei ole tiedollisia tai taidollisia valmiuksia tähän? Koulutuksemme lisäksi opiskelijoilta vaaditaankin itsenäistä perehtymistä, mikä on täysin ymmärrettävää. Uskon, että luokanopettajan työ vaatii paljon omaa innostusta aiheeseen, jotta jokainen löytää itselleen parhaan tyylin opettaa opetussuunnitelman antaman suunnan mukaisesti.

Tutkija joutuu tutkiessaan aina miettimään tekemänsä työn luotettavuutta. Opinnäytetöissä luotettavuutta mittaavat työn tarkastajat. Opinnäytetyön tekijän tehtävänä on vakuuttaa heidät tekemänsä tutkimuksen luotettavuudesta erilaisten kielellisten toimenpiteiden avulla. Etenkin kirjallisuuskatsausta tehdessä tulee miettiä, mitä teoksia voi kutsua tieteellisiksi lähteiksi. Näitä ei ole esimerkiksi kaunokirjalliset teokset. (Eskola & Suoranta, 1998, s. 210.)

Pyrin valitsemaan käyttämäni lähdekirjallisuuden tarkasti harkiten. Hyödyntämäni lähteet olivat aikaisemmin tehtyä kirjallisuutta ja artikkeleita. Valitsin käytettäväksi materiaaleja, jotka keskittyvät tutkimusaiheeseeni. Pyrin käyttämään ainoastaan primäärlähteitä, jotta löytämäni tieto olisi mahdollisimman luotettavaa. Päätin keskittyä tutkielmassani musiikin integroinnin myönteisiin vaikutuksiin, joten mahdolliset haittavaikutukset ovat jääneet pois. Lukemassani lähdekirjallisuudessa keskityttiin pääosin vain positiivisiin puoliin ja ainoa löytämäni haittapuoli oli integroinnin lisärasitus opettajan työhön (Huttunen, 2017, s. 177).

Tutkimusta tehdessä tutkijan omat kokemukset saattavat helposti vaikuttaa lähteiden luotettavuuden arviointiin. Toisen tutkimuksen antamat havainnot voivat tuntua paikkansapitävimiltä, jos tutkijalla on asiasta omakohtaisia kokemuksia. (Eskola & Suoranta, 1998, s. 210.) Vaikka siis itse kannatan musiikin käyttöä opetuksessa ja se voi vaikuttaa työni luotettavuuteen, käymäni melko runsaan lähdekirjallisuuden valosta voi todeta, että musiikin integroinnin positiiviset vaikutukset ovat kiistämättömiä. Pysin kuitenkin pohjaamaan kaiken kirjoittamani lähdekirjallisuuteen ja näin pitämään omat näkemykseni ja kokemukseni erossa tutkielmastani.

Lähdekirjallisuutta etsiessäni koetin löytää mahdollisimman tuoretta kirjallisuutta ja suuri osa lähteistäni onkin 2000-luvulla tehtyä. Tätä vanhempaakin lähdekirjallisuutta olen käyttänyt etenkin tutkielman teoriaosuuksissa, mutta vanhempien ja uudempien lähteiden välillä löytyneet samankaltaisuudet parantavat mielestäni tutkielman luotettavuutta. Olen kuitenkin uusi tutkija ja lähdekirjallisuuden arviointi ei ole minulle kovin tuttua. Koen kuitenkin löytäneeni tutkimuskysymykseeni sopivia lähteitä.

Luotettavuuden lisäksi olen pohtinut tämän tutkielman eettisyyttä. Tutkimusta harjoittavissa organisaatioissa, kuten yliopistoissa on tärkeää ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyttä, jotta tieteellinen tutkimus olisi mahdollisimman luotettavaa ja uskottavaa. Tämän vuoksi Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012, s. 6) on asettanut hyvälle tieteelliselle käytännölle keskeiset lähtökohdat. Tämän tutkielman kannalta näistä lähtökohdista oleellisinta on pohtia tutkijan rehellisyyttä ja tarkkuutta, tiedonhankintamenetelmien eettisyyttä, muiden tutkijoiden kunnioitusta ja viittausten asianmukaisuutta. Tätä tutkielmaa tehdessäni olen pyrkinyt viittaamaan käyttämäni kirjallisuuteen totuudenmukaisesti. Tutkielman rehtiyteen saattaa kuitenkin vaikuttaa esimerkiksi mahdollinen ymmärtämättömyyteni kansainvälisissä lähteissä. Olen viitannut kirjallisuuteen tarkasti ja johdonmukaisesti, jotta tutkielmaani lukevat pääsisivät helposti alkuperäisen kirjallisuuden pariin. Asianmukainen viittaaminen on myös tuonut julki kunnioitukseni muita tutkijoita ja heidän työtänsä kohtaan. Näiden lisäksi olen perehtynyt ja hyväksynyt tekemääni työhön kohdistuvat oikeudet ja velvollisuudet esimerkiksi tekijyyttä ja aineiston säilyttämistä kohtaan. Tätä tutkielmaa tehdessä ei ole toteutettu empiiristä tutkimusta, minkä vuoksi tutkimuslupia ja eettistä ennakoarviointia ei ole tarvinnut suorittaa. Tiedostan, että aiheen tutkimista jatkaessani pro gradu-tutkielmassa nämäkin tulee ottaa huomioon. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 4–6.)

Olen pitänyt tämän tutkielman tekemistä mielenkiintoisena sekä antoisana. Tutkielman aihe on minulle erityisen läheinen, minkä vuoksi motivaatio säilyi koko tekoprosessin ajan. Olen mielestäni onnistunut vastaamaan kahteen tutkimuskysymykseeni, mikä olikin tämän tutkielman tarkoituksena. Tutkielmaa tehdessä pohdin paljon aiheen rajausta. Lopulta koin kandidaatintyön kannalta parhaimmaksi ratkaisuksi tehdä musiikin integroinnista yleiskatsauksen. Tutkin siis musiikin käytön yleisiä hyötyjä oppiaineesta riippumatta. Koen, että tutkielman rajaus yleiskatsaukseksi musiikin integroinnista oli järkevä ratkaisu kandidaatintyössä. Yleiskatsaus jättää useampia erilaisia mahdollisuuksia jatkaa työskentelyä tämän aiheen parissa myöhemmin, koska aihetta ei ole rajattu liian tarkasti. Aiheesta ei kuitenkaan tullut turhan laaja, koska tutkielma keskittyi musiikin integroinnin osa-alueisiin ja kokonaisvaltaisiin hyötyihin alkuopetuksessa.

Mielestäni tämän työn pohjalta on hyvä jatkaa pro gradu-tutkielmaan, jonka voin suunnata koskemaan tarkemmin jotain oppiainetta. Tällä hetkellä minua kiinnostaa eniten musiikin sekä äidinkielen ja kirjallisuuden välinen integrointi, jota avasinkin jo jonkin verran tässä tutkielmassa. Toinen kiinnostava aihe on musiikin integroimismahdollisuudet apuvälineenä erityis- ja yleisopetuksen integroinnissa sekä eriyttämisessä. Musiikillinen työskentely perustuu runsaasti muulle kuin kielelliselle työskentelylle, minkä vuoksi se tasa-arvoistaa lasten asemaa. Näin lapset, joilla on kielellisiä vaikeuksia pääsevät myös helpommin mukaan. Eriyttäminen mahdollistuu, koska musisoidessa kaikkien ei tarvitse soittaa samalla tavalla vaan erilaiset stemmat muodostavat halutun kokonaisuuden, jolloin soittamiseen voi osallistua taitotasoista riippumatta. (Nikkanen, 2009, s. 60–61.) Näistä vaihtoehdoista toinen mahdollisesti valikoituu pro gradu-tutkielmani aiheeksi.

Lähteet

- Bresler, L. (1995). *The subservient, co-equal, affective, and social integration styles and their implications for the arts*. Arts Education Policy Review, Vol. 96, No. 5.
- Cantell, H. (toim.) (2015). *Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Cornett, C. E. (2007). *Creating meaning through literature and the arts: An integration resource for classroom teachers*. Upper Saddle River, N.J: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Dewey, J. (1956). *The Child and the Curriculum*. London: Phoenix Books.
- DiDomenico, J. (2017). *Effective Integration of Music in the Elementary School Classroom*. Chicago: National Louis University. Haettu osoitteesta <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1171782.pdf>
- Duran, M., Castell, P., Guillem, M. & Morera, M. (2017). *Study of the results in the acquisition of core competencies in schools that integrate primary education and music*. Spain: Universitat Autònoma de Barcelona. Haettu osoitteesta <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0255761416689845>
- Glover J. & Ward S. (1998). Understanding music. Teoksessa J. Glower & S. Ward (toim.), *Teaching music in the primary school* (s. 1–17). London: Cassel. Haettu osoitteesta [https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=O2LUAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&dq=Glover+J.+%26+Ward+S.+\(1998\).+Teaching+music+in+the+primary+school.+London:+Cassel.&ots=LtwNYQzPs2&sig=hjfe4mgD-TT7MMtub6rJ7Z3CP9c&redir_esc=y#v=onepage&q=Glover%20J.%20%26%20Ward%20S.%20\(1998\).%20Teaching%20music%20in%20the%20primary%20school.%20London%3A%20Cassel.&f=false](https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=O2LUAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&dq=Glover+J.+%26+Ward+S.+(1998).+Teaching+music+in+the+primary+school.+London:+Cassel.&ots=LtwNYQzPs2&sig=hjfe4mgD-TT7MMtub6rJ7Z3CP9c&redir_esc=y#v=onepage&q=Glover%20J.%20%26%20Ward%20S.%20(1998).%20Teaching%20music%20in%20the%20primary%20school.%20London%3A%20Cassel.&f=false)
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1999). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Haaparanta, L. & Niiniluoto, I. (1986). *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

- Halinen, I. & Jääskeläinen L. (2015). Opetussuunnitelmauudistus 2016. Teoksessa H. Cantell (toim.), *Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia* (s. 19–36). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uudistettu painos). Helsinki: Tammi.
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. (1994). *Musiikki varhaiskasvatuksessa käsikirja*. Tampere: Fazer Musiikki.
- Huttunen, T. (2017). *Osallistava sävellytysmenetelmä musiikinopetukseen - Peruskoulun opetussuunnitelman 2014 tavoitteita ja oppimisen ydinmetaforia toteuttamassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Haettu osoitteesta https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55181/978-951-39-7134-2_vaitos09092017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Huotilainen, M. (2009). Musiikki ja oppiminen aivotutkimuksen valossa. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, ... Opetushallitus (toim.), *Taide ja taito – kiinni elämässä!* (s. 91–97). Helsinki: Edita Prima Oy. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf
- Hellström, M. (2008). *Sata sanaa opetuksesta. Keskeisten käsitteiden kirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hällström, M. (2009). Taide- ja taitoaineiden opiskelua tukeva koulun toimintakulttuuri. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, ... Opetushallitus (toim.), *Taide ja taito – kiinni elämässä!* (s. 91–97). Helsinki: Edita Prima Oy. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf
- Kangas, M., Kopisto, K. & Krokfors, L. (2015). Eheyttäminen ja laajentuvat oppimisympäristöt. Teoksessa H. Cantell (toim.), *Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia*. (s 37-41). Jyväskylä: PS-kustannus.
- King, F. (2018). *Music Activities Delivered by Primary School Generalist Teachers in Victoria: Informing Teaching Practice*. Issue 5 Australian & New Zealand Association for Research in Music Education. Australia: University of Melbourne. Haettu osoitteesta <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1180388.pdf>

- Kyröläinen, K. (1994). *Eheyttävä opetus ja eräät alkuopetuksen sosiaalisemotionaaliset tavoitteet. Didaktinen kokeilu peruskoulun 1–2 luokilla opetusharjoittelun yhteydessä.* Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos, julkaisusarja A: 169.
- Lahdes, E. (1986). *Peruskoulun didaktiikka.* 1.-2. painos. Keuruu: Otava.
- Lehtonen, K. (toim.) (1989). *Musiikki terveyden edistäjänä.* Juva: WSOY.
- Lehtonen, K. (2004). *Maan korvessa kulkevi... Johdatus postmoderniin musiikkipedagogiikkaan.* Turku: Painosalama Oy.
- Liikanen, H-L. (2009). Taide- ja taitoaineet oppilaiden hyvinvoinnin edistäjänä – hyvä pohja elämälle. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, ... Opetushallitus (toim.), *Taide ja taito – kiinni elämässä!* (s. 91–97). Helsinki: Edita Prima Oy. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf
- Linnankivi, M., Tenkku, L. & Urho, E. (1988). *Musiikin didaktiikka.* Juva: WSOY.
- Mikkonen, H., Räsänen, T. & Salminen, P. (2010). *Soi 1–2 opettajan vinkkipankki.* Helsinki: WSOYpro Oy.
- Moreno, S. & Besson, M. (2006). *Musical training and language-related brain electrical activity in children.* (s. 278–291). Psychophysiology.
- Nikkanen, H. (2009). Alakoulussa avainsanana on kokonaisvaltaisuus. Teoksessa T. Kotilainen (toim.), *Musiikki kuuluu kaikille: Koulujen musiikinopettajat ry. 100 vuotta* (s. 59–65). Jyväskylä: Kopijyvä Oy.
- Norrena, J. (2015). *Innostava koulun muutos – opas laaja-alaisen osaamisen opetukseen.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetushallitus. (2004). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.* Helsinki: Opetushallitus. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf
- Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.* Helsinki: Opetushallitus. Haettu osoitteesta

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

- Opetushallitus. (2012). Tuntijakotaulukko (422/2012). Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako.
- Puurula, A. (toim.), (1998). *Taito- ja taideaineiden opetuksen integrointi: kokemuksia, käytäntöjä, teoriaa*. Kokonaisuus on enemmän –seminaarin (4.12.1997) puheenvuorot. *Studia pedagogica* 17. Helsingin yliopiston opettajakoulutuslaitos, Vantaan täydennyskoulutuslaitos.
- Ruismäki, H. (1998). Musiikki osana taidekasvatusta ja elämää – näkökulmia musiikkikasvatuksesta. Teoksessa A. Puurula (toim.), *Taito- ja taideaineiden opetuksen integrointi: kokemuksia, käytäntöjä, teoriaa*. Kokonaisuus on enemmän –seminaarin (4.12.1997) puheenvuorot. (s. 29–48). *Studia pedagogica* 17. Helsingin yliopiston opettajakoulutuslaitos, Vantaan täydennyskoulutuslaitos.
- Ruokonen, I. (2007). Uutta luovaa virtaa opetukseen ja oppimiseen koulun ja kulttuuritoimen yhteistyöllä. Teoksessa M.-L. Visanti, P. Järnefelt & P. Bäckman (toim.), *Luovuspedagogiikka 2* (s. 26–31). Helsinki: Opetushallitus.
- Ruokonen, I. & Ruismäki, H. (2013). Eheyttävän musiikkipedagogiikan ja yhteistyön voima. Teoksessa M-L. Juntunen, H. Nikkanen & H. Westerlund (toim.), *Musiikkikasvattajana kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Räsänen, M. (2008). *Kuvakulttuurit ja integroiva taideopetus*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 90. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Räsänen, M. (2009). Taide, taito, tieto – ei kahta ilman kolmatta. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, ... Opetushallitus (toim.), *Taide ja taito – kiinni elämässä!* (s. 91–97). Helsinki: Edita Prima Oy. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Tella, S. & Ruokamo, H. (2006). MOMENTSin integroitu metamalli- tulevaisuuden monitieteiset opetus-opiskelu-oppimisprosessit ja tiedon rakentaminen mobiiliverkko-

- opetuksessa. Teoksessa M-L. Julkunen (toim.), *Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia* (s. 412–432). Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Tikkanen, R. (2009). Taiteidenvälisyys – luova toiminta – taideaineiden integraatio koulun musiikinopetuksessa ja musiikinopettajakoulutuksessa. Teoksessa T. Kotilainen (toim.), *Musiikki kuuluu kaikille: Koulujen Musiikinopettajat ry. 100 vuotta* (s. 108–116). Jyväskylä: Kopijyvä Oy.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Helsinki. Haettu osoitteesta https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Vehmassalo, A. & Jokimies, S. (2019). *Musiikkikasvatuksen tulevaisuus turvattava ja opiskelijoiden ääntä kuultava*. Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liiton kannanotto. Haettu osoitteesta <https://www.sool.fi/vaikuttaminen/kannanotot/musiikkikasvatuksen-tulevaisuus-turvattava-ja-opiskelijoiden-aanta-kuultava/>
- Vesioja, T. (2006). *Luokanopettaja musiikkikasvattajana*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Ward, S. (1998). Music in Primary Schools: From the National Song Book to the National Curriculum. Teoksessa J. Glower & S. Ward (toim.), *Teaching music in the primary school* (s. 18–40). London: Cassel.
- Westerlund, H. (2005). Musiikin arvo ja arvokokemus musiikkikasvatuksessa. Teoksessa J. Torvinen & A. Padilla (toim.), *Musiikin filosofia ja estetiikka – kirjoituksia taiteen ja populaarin merkityksistä* (s. 249–266). Helsinki: Yliopistopaino.